

จุดสารแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.)

ประจำเดือนมีนาคม 2553

ฉบับวิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน

วิทยุ

สำหรับเด็ก

แทรกคลื่นเล็ก ๆ

เพื่อ
เด็กไทย

และเยาวชน

ที่จะเติบโต

ใน
อนาคต

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสจ.)

ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ.2553 – พ.ศ.2555)

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน เป็นแผนงานภายใต้นโยบายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการสร้างสรรค์สื่อ และการเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพต่อเด็ก เยาวชน ครอบครัว และสังคม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในสังคมจากภาครัฐ เจ้าของสื่อ ผู้ผลิตสื่อ ภาคธุรกิจ ภาคสังคม ชุมชน ครอบครัว ตลอดจนเด็ก และเยาวชน

ยุทธศาสตร์หลักของแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.) ประกอบด้วย

- การสนับสนุนการผลิตและการพัฒนาศักยภาพผู้ผลิตสื่อเด็กและเยาวชน
- การพัฒนาช่องทางหรือกลไกการเผยแพร่สื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน
- การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อและกลไกการพัฒนาผู้ใช้สื่อเพื่อสร้างทักษะชีวิตให้เด็กและเยาวชน
- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนขับเคลื่อนนโยบายสื่อสร้างสรรค์ในระดับต่างๆ
- การสนับสนุนการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อให้มีการพัฒนาระบบสื่อเพื่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพ

จุดมุ่งหมาย

- เด็กและเยาวชนเข้าถึงสื่อสร้างเสริมสุขภาวะผ่านช่องทางเผยแพร่ต่างๆ
- มีต้นแบบของสื่อสร้างเสริมสุขภาวะเยาวชน
- ผู้ผลิตสื่อเด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาศักยภาพสามารถผลิตสื่อคุณภาพสู่สังคม
- รณรงค์ให้ผู้บริโภคสื่อ โดยเฉพาะเยาวชนและครอบครัว ได้เรียนรู้เท่าทันสื่อ สามารถเลือกบริโภคสื่อมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเด็กและเยาวชน
- นโยบายพัฒนาเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนในฐานะวาระแห่งชาติและได้รับการตอบรับจากสาธารณะ

คณะกรรมการกำกับทิศทางแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน

นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, นายมานิจ สุขสมจิตร, รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, รศ.ดร.ประภาภัทร นิยม, นายชัชวาลย์ ทองดีเลิศ, รศ.ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์ และนางสาวเข็มพร วิรุณราพันธ์

คณะกรรมการบริหารแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน

ที่ปรึกษาแผนงานฯ

อาจารย์ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ และ ผศ.อภิญา เวชชัย

ประธานคณะกรรมการแผนงานฯ

ดร.โคทม อารียา

กรรมการแผนงานฯ

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, รศ.ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์, ผศ.ดร.นิตดา เกียรติยิ่งอังศุลี, นางสาวสุดา ติวยานนท์, นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, ดร.สายฤดี วรกิจโกศาทร และ นางสาวเข็มพร วิรุณราพันธ์

ผู้จัดการแผนงานฯ

นางสาวเข็มพร วิรุณราพันธ์ ผู้อำนวยการ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ติดต่อเรา

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.) 979/62 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ ชั้น 23 ถนนพหลโยธิน สามเสนใน กทม. 10400 โทรศัพท์ 02-2980669, 02-2980671 โทรสาร ต่อ 17 อีเมล: childmedia@yahoo.com เว็บไซต์: www.childmedia.net ย้ายสู่บ้านหลังใหม่ 1 พ.ค. 2553 เป็นต้นไป เลขที่ 15 ซอยอารีย์ 1 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กทม. 10400

งอกงาม

สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล พร้อมๆ กับการเติบโตของเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ภาพคนไทยในอดีตที่เกือบทุกครัวเรือนมีวิทยุทรานซิสเตอร์อยู่ใกล้ๆ และล้อมวงกันฟัง หรือภาพเด็กชนบทนอนบนหลังควายฟังวิทยุ อาจหาดูได้ยากขึ้น แต่กระนั้นเมื่อดูภาพรวมของประเทศในเรื่องการเปิดรับสื่อของประชากร การฟังวิทยุและสื่อเสียงยังคงเป็นอันดับ 2 รองจากการดูโทรทัศน์ แต่นำเป็นห่วงว่าสถิติการฟังวิทยุมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การเล่นเกมและใช้มือถือเข้ามาแทนที่

การฟังวิทยุหรือสื่อเสียง ถือเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่สำคัญของทุกช่วงวัย ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะการฟัง การคิดจินตนาการ การเรียนรู้จากเนื้อหา ฯลฯ ซึ่งแตกต่างจากการดูโทรทัศน์ที่เป็นรูปแบบการรับสื่อแบบทางเดียว วิทยุเป็นสื่อที่ราคาไม่แพง การหามาเป็นของส่วนตัว ทำได้ง่าย ทั้งช่องทางที่ผู้ฟังจะมีส่วนร่วมในรายการ หรือการเข้าไปร่วมผลิตรายการก็ทำได้ง่ายกว่าสื่ออื่นๆ ทำให้วิทยุกลายเป็นสื่อของชุมชนได้ง่ายกว่า

แนวคิดเรื่องการใช้สื่อวิทยุเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน ครอบครัว และสังคม จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ที่ต้องการการผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังในหลายมิติ ทั้งด้านแนวคิดการใช้ประโยชน์ การปฏิรูปโครงสร้าง การพัฒนาทักษะผู้ผลิตและผู้ฟัง และอีกหลายเรื่อง

สสย. ในฐานะที่เป็นแกนกลางประสานงานฝ่ายต่างๆ ให้มีการสร้างสรรค์ และการใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กเยาวชน เห็นว่าสื่อวิทยุมีศักยภาพที่จะทำหน้าที่ในการสร้างการเรียนรู้ของคนในสังคม จึงอยากเห็นทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันพัฒนาสื่อวิทยุ สาธารณะที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีสัดส่วนพื้นที่รายการวิทยุสำหรับเด็ก เยาวชนที่มีคุณภาพ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

เช็มพร วิจารณ์ราพันธ์

บรรณาธิการบริหาร : เช็มพร วิจารณ์ราพันธ์

กองบรรณาธิการ : ศศิกานต์ พิษขุนทด, เชษฐา มั่นคง, จริญญา แสนพงศ์

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย : แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.)

สนับสนุนโดย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ออกแบบโดย : ศิริพร พรศิริวิเวช

เพราะเราเชื่อว่า... ทุกคน
คือพลังร่วมสร้างสื่อสร้างสรรค์
การทำงานอง สสจ
จึงเป็นการจับมือรวมพลัง
กับภาคีเครือข่ายต่างๆ
ในการปรองเมคคิดพันธ์
สื่อสร้างสรรค์ในสังคมไทย

จุดสารแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.) ประจำเดือนมีนาคม 2553
ฉบับวิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน แทรกคลื่นเล็กๆ ที่จะเติบโตเพื่อเด็กไทยในอนาคต

บทบรรณาธิการ

เปิดม่าน	• วิทยุ อนาคตสีขาของสื่อสาธารณะ : สมชัย สุวรรณบรรณ	6
ขี้ม้าชมเมือง	• คลื่นความถี่ของเด็ก ความถี่ที่ยังห่าง	9
ลานความคิด	• วิทยุชุมชน ช่องทางสื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน : ผศ.ณัฐรดา วงษ์นายะ	11
	• จากวิทยุชุมชนสู่วิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน จ.เลย : นันทพร เตชะประเสริฐกุล	14
	• จุฬาลักษณ์วิทยุเพื่อเด็ก : เสาวนีย์ ฉัตรแก้ว	17
ช่างก่อสร้างสุข	• FM.105 MHz. คลื่นวิทยุที่ครอบครัวควรฟัง	19
แอดวงสื่อ	• ON air & ON line Radio	20
เสียงเด็กร้อง	• สะท้อนความคิดคนรับสื่อ	22
	• สะท้อนคลื่นFM.105	24
สะกิดให้ดู	• คลื่นป่วน เด็กเปลี่ยน	25
มูมหนอนน้อย	• คลื่นแทรก	26
ไม้ขีดความคิด	• คลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว : วันชัย บุญประชา	27
ไม่ขอแต่จัดให้	• คลื่นเด็กต่างแดน	30
กระตุ่นต่อมคิด	• บทบาทสื่อวิทยุกระจายเสียงต่อเด็กและเยาวชน : รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี	32
	• การกระจายเสียงเพื่อเด็กและเยาวชน:คำถามและข้อท้าทาย : สุเทพ วิไลเลิศ	35
สิทธิเด็กกับสื่อ	• วันโทรทัศน์และวิทยุเพื่อเด็กสากล	38

วิทยุ, อนาคตสีทึบ ของสื่อสาธารณะ

สมชัย สุวรรณบรรณ
คณะกรรมการนโยบายองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ
สาธารณะแห่งประเทศไทย

เปิดอ่าน

โครงการคลื่นวิทยุสีขาว ที่มีหน่วยงานสามแห่งร่วมกันเป็นโครงการจัดรายการวิทยุเพื่อเยาวชนและครอบครัว ทดลองออกอากาศได้มาสักระยะหนึ่งแล้วทางคลื่นเอ็ฟเอ็ม 105 ด้วยความอนุเคราะห์จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ น่าเสียดายที่ว่าเป็นคลื่นที่รับฟังได้เฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น และได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง

คนทำงานสื่อสาวมีความตั้งใจและ ทุ่มเท ต้องการสร้างสิ่งใหม่ให้ ส่วนรวม แต่ผู้กำหนดนโยบาย ยังส่งสัญญาณแบบเดิมๆ

แม้ว่าจะเป็นการทดลองโดยการนำรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่เคยออกอากาศทางสถานีวิทยุศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมาส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นรายการที่ร่วมมือกับวิทยุไทย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (สสท) และอีกส่วนหนึ่งเป็นรายการจากผู้ผลิตอิสระ

โดยภาพรวมแล้วโครงการคลื่นวิทยุสีขาวได้สร้างสิ่งแปลกใหม่ให้กับวงการวิทยุในประเทศไทยเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีคลื่นวิทยุปลอดสารพิษ จัดรายการที่มี

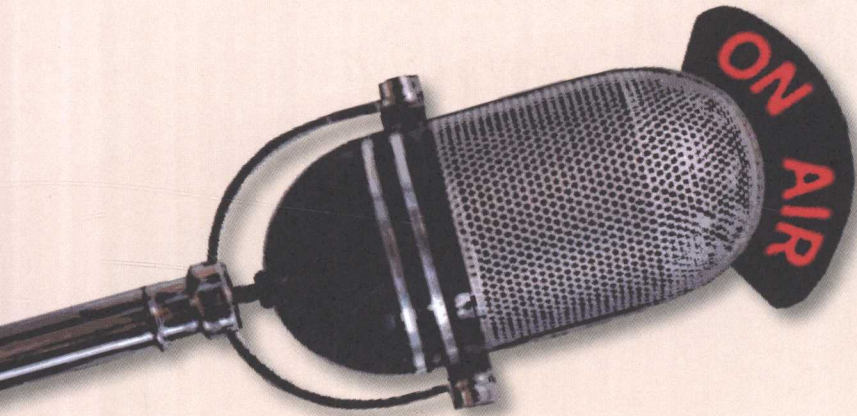
กลุ่มเป้าหมายคือครอบครัว เด็ก และ เยาวชน มารวมกันทีเดียวกันทั้งคลื่น อีกทั้งเนื้อหาของรายการ ก็มีการพัฒนาคุณภาพขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและได้สร้างทางเลือกที่แตกต่างอย่างมีคุณภาพบนหน้าปัดวิทยุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่เบียดเสียดด้วยคลื่นวิทยุที่แข่งขันกันอย่างดุเดือด เพื่อแย่งชิงเม็ดเงินโฆษณา และถูกเบียดแทรกจากคลื่นวิทยุชุมชนจนฟังไม่ชัดในหลายพื้นที่

อีกทั้งการดำเนินการของกลุ่มที่ผลิตรายการสำหรับคลื่นสีขาวนี้ ยังต้องตกอยู่ภายใต้อาณัติของกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นข้าราชการประจำ ที่เรียกร่องค่าเช่าค่าใช้จ่ายคลื่นอีกทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เพิ่มภาระต้นทุน ทั้งๆ ที่คลื่นมิใช่สมบัติส่วนตัวของหน่วยราชการ หรือหัวหน้าหน่วยราชการ ที่มีมักจะกักตุนคลื่นเพื่อหาประโยชน์ ทั้งๆ ที่มีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญว่าเป็นคลื่นวิทยุและโทรทัศน์ เป็นทรัพยากรของส่วนรวม

ในสังคมประชาธิปไตยโดยหลายประเทศที่มีสื่อสาธารณะและภาคการเมืองที่มีวุฒิภาวะ ประชาชนโดยรวมจะได้ประโยชน์จากการ

จัดสรรทรัพยากรคลื่นวิทยุโทรทัศน์ ให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนทุกภาคส่วน โดยให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนเป็นพิเศษ เพราะการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเยาว์ ผู้ฟังยังอยู่ในวัยเยาว์ ต่อมาคนรุ่นนั้นเติบโตขึ้นมาย่อมกลายเป็นพลเมืองดีเป็นพลังที่ดึงดูดของสังคม เป็นการลงทุนทางสังคม (social investment) ที่ให้กำไรแก่สาธารณะในระยะยาว ปัญหาการป่วยไข้ของสังคมที่เราเห็นกันทุกวันนี้ การที่สังคมยอมให้นักการเมืองโกงได้ (ผลจากสำนักโพล) แม้กระทั่งการใช้ความรุนแรงเพื่อเอาชนะคะคานกัน เมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือการปล่อยให้กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง มีหรือใช้สื่อเป็นเครื่องมือชักนำให้คนทำผิดกฎหมายยกพวกตีกัน ก็เพราะว่าแต่ไหนแต่ไรมาสังคมไทยไม่เคยมีวิทยุ หรือทีวีเพื่อสาธารณะที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง เป็นธรรม ให้ความรู้ที่ยกระดับทักษะชีวิต คุณภาพชีวิต รู้สำนึกถึงความเป็นพลเมือง ให้ความบันเทิงที่ไร้พิษภัยสร้างแรงบันดาลใจ สร้างทัศนคติทางบวก

ในประเทศอังกฤษ มีวัฒนธรรมสื่อเพื่อสาธารณะติดต่อกันมายาวนาน ก่อนสื่อพาณิชย์จะเริ่มกิจการ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุหรือโทรทัศน์ มีภาระกิจที่จะต้องแบ่งเวลาจัดรายการเพื่อครอบครัว เด็กและเยาวชน และเมื่อมีเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาปฏิวัติวงการสื่อ ก็เลยมีการจัดแบ่งคลื่นวิทยุและทีวีสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นการจำเพาะไปเลย คือของค่ายบีบีซีก็มีคลื่นวิทยุ BBC7 ทางทีวีก็มี Cbeebie สำหรับเด็กแรกเกิดถึงหกขวบ และ CBBC ตั้งแต่เจ็ดขวบถึงสิบห้า ส่วนค่ายสื่อพาณิชย์ ก็คือ CITV และ C4 Kids แต่ที่คึกคักก็เห็นจะเป็นหน้าออนไลน์ ที่ค่ายบีบีซียึดหัวหาดตลาด Children Contents ที่กว้างและลงลึก ทั้งยังใช้หน้าออนไลน์เป็นสะพานส่งรายการเพื่อการศึกษา โดยที่เด็กๆ ในอังกฤษไม่ต้องเข้าโรงเรียนกวาดวิชาให้พ่อแม่ต้องเสียเงิน

ในช่วงที่เทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่เกิด มีธรรมเนียมปฏิบัติที่ชัดเจนจากบีบีซี ว่าจะต้องจัดรายการทั้งประเภทการศึกษาและ รายการเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ ทั้งวิทยุ และโทรทัศน์ และแม้สื่อพาณิชย์ ก็ยังทำตามธรรมเนียมปฏิบัตินี้เช่นกัน โดยไม่ต้องมีประกาศหรือคำสั่งหรือรัฐธรรมนูญมาตราสี่สิบ หรือมาตราไหนๆ เพราะไม่ต้องประกาศไว้ตรงไหนก็เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า คลื่นวิทยุโทรทัศน์เป็นทรัพยากรของชาติ ไม่ใช่ของนักการเมืองหรือข้าราชการ หรือกลุ่มทุนหรือนักจัดรายการ

ดังนั้นการใช้ทรัพยากรของชาติ (ซึ่งหมายถึงประชาชน) ก็ต้องเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม (สาธารณะ)

พอเทคโนโลยีดิจิทัลเบ่งบาน บีบีซีก็ยกคลื่นทีวีให้เด็กๆ เยาวชน และครอบครัวไป 2 คลื่น และวิทยุ 1 คลื่นคือ BBC7 เป็นคลื่นที่มีผังรายการเด็กและเยาวชนทั้งคลื่น สำหรับคลื่นหลักคือทีวี BBC One ตั้งแต่ช่วงเวลาบ่ายสามโมงถึงทุ่มจะเป็นรายการที่ออกอากาศ ผังเดียวกับคลื่นเด็ก เยาวชน และครอบครัว จะมีผังรายการตรงกันในช่วงไพรม์ไทม์ ผังรายการเด็กของ BBC Two จะมีรายการตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ออกอากาศตอนสายและบ่าย เพื่อให้ครูนำไปเปิดประกอบการสอนในห้องเรียน ทำอย่างนี้มายาวนานจนเป็นประเพณี

สิ่งที่เทคโนโลยีดิจิทัลกำลังสร้างความแปลกใหม่ ให้แก่วงการสื่อในประเทศอังกฤษก็คือ วิทยุกลายเป็นสื่อที่จะกลับมามีบทบาทมากขึ้นในสังคมดิจิทัลเพราะเป็นสื่อที่พกพาได้ เข้าถึงตัวผู้คนง่าย

ไม่ใช่สื่อที่ต้องจ้องมองอย่างทีวีหรือจอคอมพิวเตอร์ เป็นสื่อที่ผู้รับฟังสามารถทำงานหรือกิจกรรมอื่นไปพร้อมๆ กันได้ เป็นสื่อที่สามารถผลิต Contents ได้ด้วยต้นทุนที่ถูกกว่าโทรทัศน์ แต่มี impact ไม่ด้อยกว่ากัน และที่กำลังนิยมกันมากขณะนี้ก็คือในสังคมเร่งรีบอย่างสังคมเมือง วิทยุกลายเป็นสื่อที่เลือกเก็บมารับฟังได้ระหว่างเดินทาง (on the move) เช่น การดาวน์โหลดใส่มือถือ และ podcasting ทุกวันนี้โทรศัพท์มือถือสามารถฟังวิทยุได้ และดาวน์โหลดเก็บรายการวิทยุไว้ฟังเมื่อไหร่ก็ได้

ในอนาคตวิทยุจะกลายเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้รับได้ง่ายมากขึ้น ต้นทุนถูกกว่ารายการโทรทัศน์ มีทั้งผู้รับและผู้ผลิต contents หลากหลายมากขึ้น และหากว่าผู้ที่คิดว่าตัวเองเป็นผู้นำประเทศเป็นผู้กำหนดทิศทางของสังคม อาจจะมียุทธศาสตร์ ที่ใช้สื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ไม่ให้หมกมุ่นอยู่กับกีฬาอย่างที่เราประสบอยู่ทุกวันนี้ ก็น่าจะเปิดพื้นที่ให้สื่อวิทยุสร้างสรรค์ผลงานสำหรับเยาวชนและครอบครัว เป็นคลื่นสีขาว ที่วางรากฐานความรู้สำนึกในทางบวก แก่คนเป็นรุ่นสืบทอดกันต่อไป ผู้กำหนดทิศทางของสังคม ก็คงจะต้องมีความกล้าหาญและสัตย์ซื่อ กล้าตัดสินใจที่จะทำงานรับใช้ประชาชนอย่างจริงจัง โดยจัดสรรทรัพยากรของชาติ ซึ่งหมายถึงคลื่นวิทยุโทรทัศน์ให้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาคุณภาพของพลเมืองผู้ใหญ่ในอนาคต โดยปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ว่า คลื่นวิทยุโทรทัศน์เป็นสมบัติของส่วนรวมจริงๆ มิใช่ของนักการเมือง หรือของหน่วยราชการ (📻)

รายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชน หมายถึงรายการวิทยุที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายคือบุคคลที่มีอายุ 0-24 ปี โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการศึกษา การเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิด ทักษะการใช้ชีวิตแบบแผน อันดีงามในการดำเนินชีวิต คุณธรรมและจริยธรรม การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและบุคคลอื่นในสังคม การเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย ตลอดจนกิจกรรมและความสนใจเฉพาะของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ค ลื่นรายการวิทยุที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการในการพัฒนาเด็กเยาวชนเหล่านี้ มีอยู่ไม่น้อยเพียงใดในสื่อวิทยุของประเทศไทย ในขณะที่วิทยุยังคงเป็นสื่อกระแสหลักปักหลักอยู่บนฐานความนิยมของประชาชนลำดับที่ 3 รองจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเซกหน้านิตยสาร วารสาร และอินเทอร์เน็ต หากมองภาพรวมรายการวิทยุที่ออกอากาศทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลพบว่า สัดส่วนเวลาการออกอากาศรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว พื้นที่กระจายเสียง

ฟัง คิด ความกังวลเด็ก ความกึ่งที่จ้งน่า

ทั้งในระบบเอฟเอ็ม (FM.) 40 สถานี และระบบเอเอ็ม (AM.) 36 สถานี พบว่ารายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชน มีเพียงร้อยละ 1.45 และรายการวิทยุสำหรับครอบครัวมีสัดส่วนเพียง 0.82 ของรายการวิทยุทั้งหมด

ทั้งๆ ที่พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ระบุไว้ชัดเจนในมาตรา 8 ว่า องค์การจะต้องสนับสนุน จัดให้มีสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์..โดยมีเครือข่ายบริการครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศหรือให้มีสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพิ่มเติมเป็นเครือข่าย ไม่เก็บค่า

สมาชิกและไม่หารายได้จากการโฆษณา เว้นแต่เป็นการสนับสนุนองค์การ และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 เห็นชอบให้เพิ่มบทบาทสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยให้ขอความร่วมมือสื่อวิทยุกระจายเสียง จัดสรรส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว ร้อยละ 10-15 ของเวลาออกอากาศ โดยให้เริ่มจากรายการวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ก่อน ในขณะที่รายการสถานีวิทยุอื่นๆ ให้ดำเนินการตามความพร้อมของแต่ละสถานีนั้น

แล้วเด็กและเยาวชนของเราแทรกตัวอยู่ในคลื่นวิทยุใดเพื่อตอบสนองความต้องการที่อาจจะไม่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของตนเอง จากการสำรวจของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2549 พบว่า กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 55.9 ที่เปิดฟังวิทยุทุกวัน โดยส่วนใหญ่เลือกรับฟังรายการเพลง ถึงร้อยละ 76.9 ตามมาด้วยรายการข่าวสาร การจราจรและการถ่ายทอดสดกีฬา (การเลือกเปิดรับสื่อของประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในกรุงเทพฯ, พ.ย. 2549) ในขณะที่สวนดุสิตโพลส์ได้สำรวจในเดือนถัดมา ภายใต้หัวข้อรายการเด็กในฝันของเยาวชน ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์และประชาชนทั่วไป พบว่า ร้อยละ 59.02 เห็นว่าสาระประโยชน์ที่นำเสนอในรายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชนนั้นไม่เพียงพอ เน้นเนื้อหาบันเทิงมากเกินไป ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการ อีกทั้งมีรูปแบบการนำเสนอที่สนุกสนาน ดึงดูดความสนใจด้วยสาระและความบันเทิง ทั้งนี้ช่วงเวลา 17.00-18.00 น. ซึ่งเด็กอยู่ในระหว่างการเดินทางจึงเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุด ในการเผยแพร่รายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชน

ถึงแม้ว่าหลังจากนั้น รายการเพื่อเด็กเยาวชนยังไม่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม พลังของคลื่นเสียงก็ยังคงขยายเครือข่ายการทำงานด้านวิทยุเด็กและเยาวชน ผ่านการจัดรายการวิทยุเสียงตามสาย และวิทยุชุมชนที่ผุดขึ้นราวกับดอกเห็ดในทุกตำบลทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามหากมองภาพรวมจะพบว่าคลื่นเด็กและเยาวชนยังเกิดขึ้นไม่เต็มใบในพื้นที่ทำงานระดับภูมิภาค

๖๖ สิ่งหนึ่งที่เป็นเหมือนสัญญาณคลื่นนำทางให้กับคลื่นเล็กๆ ที่จะเกิดขึ้นในจังหวัดต่างๆ คือ การเปิดตัวคลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว FM.105 เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ที่ผ่านมา สถานีวิทยุ 24 ชั่วโมง แห่งเดียวและแห่งแรกเพื่อเด็กเยาวชนและครอบครัว ที่ปราศจากการโฆษณาและการแทรกแซงทางธุรกิจและการเมือง ภายใต้

ความร่วมมือของ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (สสท.) ชมรมวิทยุเด็กเยาวชนและครอบครัวและมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว คลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว สถานีต่อไปในพื้นที่รอบนอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คงเกิดขึ้นได้ไม่ยากเย็นนัก ด้วยเหตุผลและความเป็นไปได้ที่ว่าในแต่ละจังหวัดหรือระดับภูมิภาคเองมีคลื่นที่อยู่ภายใต้การจัดสรรของกรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยและวิทยุชุมชนกลาดเกลื่อน มากกว่าพื้นที่แบ่งปันแค่พื้นที่ละสถานี เพิ่มสนามเด็กเล่นทางอากาศให้เด็กและผู้ใหญ่ได้จับไมค์โลดเล่นไปด้วยกัน

ถึงแม้ว่าหนึ่งเดียวของคลื่นเด็กในวันนี้ยังคงเดินกระเตาะกระแตะด้วยวัยไม่ถึงขวบปี แต่โอกาสดีๆ ที่สังคมหยิบยื่นให้และร่วมกันประคับประคองจะทำให้พื้นที่สื่อสร้างสรรค์แห่งนี้สามารถแทรกตัวรอการเติบโตใหญ่ในวันข้างหน้า เติบโตควบคู่ไปกับพัฒนาการที่สมบูรณ์ พร้อมจะเป็นคลื่นเล็ก หัวใจใหญ่ในอนาคต เป็นคลื่นความถี่ที่ถักทอด้วยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วิทยุชุมชน...

ช่องทางสื่อสารสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐธาดา วงษ์นาคะ

โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญของประเทศ การศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนจึงส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ทั้งนี้แหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนไม่ได้จำกัดอยู่ที่ครอบครัว โรงเรียน สังคม และชุมชนเท่านั้น แต่สื่อกลายเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังค่านิยม และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กเรียนรู้ผ่านสื่อโดยซึมซับแนวคิด และแบบแผนการดำเนินชีวิตผ่านเนื้อหาที่ปรากฏในสื่ออย่างต่อเนื่อง จากผลการวิจัย “สถานการณ์การบริโภคสื่อของเด็กและเยาวชนภาคเหนือ” เป็นสิ่งที่ตอกย้ำให้เห็นถึงการเรียนรู้ผ่านสื่อ และผลกระทบของสื่อที่มีต่อเด็กและเยาวชน ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งครอบครัว โรงเรียน องค์กรสื่อ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขกันต่อไป

ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ 2-4 ชั่วโมง ร้อยละ 35 และใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 25 โดยส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์ในช่วงเวลา 18.00-22.00 น. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.3 ซึ่งเป็นช่วงเวลาไพรม์ไทม์ โดยรายการที่ปรากฏในช่วงเวลาดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นรายการบันเทิง ละคร รายการวาไรตี้ ที่มีเนื้อหาแฝงไปด้วยการสร้างค่านิยมและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน ทั้งเรื่องเพศ ความก้าวร้าว ความรุนแรง การบริโภคนิยม จึงไม่น่าแปลกใจว่าเหตุใดปัญหาสังคมของเด็กและวัยรุ่นจึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สื่อที่เด็กและเยาวชนในเขตภาคเหนือเปิดรับเป็นอันดับ 2 คือ สื่อวิทยุ (ร้อยละ 13.7) และอันดับ 3 คือ สื่ออินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 12.6) โดยสัดส่วนการเปิดรับสื่อวิทยุและอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน แตกต่างกันเพียง ร้อยละ 0.9 เท่านั้น

โดยผลวิจัยซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของเด็กและเยาวชนภาคเหนือที่มีอายุระหว่าง 13 - 24 ปี 2,500 คนในพื้นที่ 7 จังหวัด คือ เชียงใหม่ แพร่ น่าน เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน และกำแพงเพชร พบว่าสื่อที่เด็กและเยาวชนภาคเหนือเปิดรับมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ สื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 18.4) เนื่องจากมีรูปแบบรายการที่หลากหลายดึงดูดความสนใจและเข้าถึงได้ทุกครัวเรือน โดยเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาสื่อที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ในระดับมาก 5 อันดับ ได้แก่ อันดับ 1 ปัญหาสื่อลามก อันดับ 2 ปัญหาเด็กติดเกม อันดับ 3 ปัญหาการบริโภคนินยัม อันดับ 4 ปัญหาการล่อลวงผ่านสื่อออนไลน์ และอันดับ 5 ปัญหาค่านิยม และพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวได้ บ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับสื่อของเด็กและ เยาวชน กับปัญหาสื่อที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ที่เป็น ไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

และจากผลการวิจัย ยังแสดงถึงแนวโน้มการเปิดรับสื่อของเด็ก และเยาวชนในพื้นที่ภาคเหนือที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะ สื่อใหม่มาแรงอย่างอินเทอร์เน็ต ด้วยรูปแบบการสื่อสารแบบสอง ทาง (Two Way Communication) ที่สื่อได้ทั้งภาพ เสียง และ ภาพเคลื่อนไหว รวมถึงความสามารถในการเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ สื่อสารอย่างโทรศัพท์เคลื่อนที่ สามารถโอนย้ายข้อมูล ทั้งอักษร ภาพ และเสียงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ได้กลายเป็นสื่อที่ครองใจ เด็กและเยาวชนได้อย่างรวดเร็วใกล้เคียงกับสื่อวิทยุ ความเป็น ส่วนตัวและความเป็นโลกเสมือนจริงบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งความสามารถในการสื่อสารกับคนได้ทั่วโลก ถึงแม้จะไม่รู้ จักกันก็สามารถติดต่อได้อย่างง่ายดาย กลายเป็นสื่อที่ตอบโจทย์ ความต้องการที่หลากหลายของเด็กและเยาวชนได้ และมีแนวโน้มได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น

วิทยุชุมชน เปิดพื้นที่สื่อสร้างสรรค์ สำหรับเด็ก ทำได้ไม่ต้องรอ

เหลียวกลับมาดูสื่อ ที่พอจะมีความเป็นไปได้มากที่สุดในการเพิ่ม พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน นั่นคือ “วิทยุชุมชน” ซึ่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศกว่า 7,000 สถานี แต่ไม่ว่าจะหมุนไปฟัง วิทยุคลื่นใด จังหวัดใด แทบจะหาไม่เจอคลื่นดี...คลื่นสำหรับเด็ก และเยาวชนไม่ได้เลย มีแต่คลื่นเพลง คลื่นธุรกิจโฆษณาที่แข่งขัน กันอย่างรุนแรง

แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีดำรงอยู่ของคลื่นวิทยุชุมชนภาคประชา- ชนในทุกจังหวัด แม้จะมีปริมาณน้อย แต่ก็เป็นคลื่นที่ดำเนินงาน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปี 2540 และ 2550 “ที่ต้องการ ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสื่อ เป็นผู้ผลิต สื่อ และเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากสื่อ” จากห้องส่งเล็กๆ ในชุมชน ด้วยเครื่องมือราคาถูก ใช้งานง่าย กระจายเสียงในรัศมีระยะใกล้

กลายเป็นพื้นที่สื่อสารข้อมูลที่ไม่เคยปรากฏในสื่อกระแสหลัก เป็น ข้อมูลที่ชาวบ้านอยากบอก อยากเล่า อยากสื่อสารกันเองในชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งในการศึกษาและเรียนรู้ของภาคประชาชนทุก กลุ่ม รวมทั้งเด็กและเยาวชนได้อย่างคุ้มค่า

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ ดำเนินงานของวิทยุชุมชนภาคเหนือของผู้เขียนในปี 2552-2553 พบว่า สถานีวิทยุชุมชนภาคประชาชนในเขตภาคเหนือ ล้วนแต่ ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยเฉพาะ ช่วงเสาร์-อาทิตย์ และปิดเทอม มีเด็กๆ สนใจ และอาสาเข้ามาเป็น นักจัดรายการให้กับสถานี โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของ ชาวบ้านในชุมชนมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งมีทั้งเด็กระดับประถม มัธยม จนถึง อุดมศึกษา ที่เข้ามาเป็นนักจัดรายการ โดยรายการที่เด็กๆ ผลิต จะมีรูปแบบรายการที่หลากหลายทั้งความรู้และความบันเทิง รายการเพลงสลับสาระความรู้ รายการพูดคุยแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นของเด็กๆ เช่น รายการดิเวเตอร์เด็ก นิทานไม่รู้จบ สนทนา ประสาเด็ก 7 วันอันตราย ฯลฯ ซึ่งวิทยุชุมชนที่เปิดพื้นที่ให้กับ เด็กและเยาวชน ได้กล่าวถึงประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับ เด็กๆ

แต่ปัญหาสำคัญคือ “คุณภาพของรายการและศักยภาพของผู้ผลิต”

- ทำอย่างไร ? ให้วิทยุชุมชนสามารถผลิตรายการที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการเด็ก
- ทำอย่างไร ? ให้รายการเด็กน่าสนใจ ทำให้เด็กอยากฟัง อยากติดตาม
- ทำอย่างไร ? จึงจะสามารถขยายและเชื่อมโยงเครือข่ายวิทยุชุมชนภาคประชาชนให้เพิ่มรายการสำหรับเด็กทุกสถานี เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการเพิ่มพื้นที่สื่อที่ดีสำหรับเด็กๆ ในชุมชน

วันนี้...หลายฝ่ายกำลังดำเนินงานขับเคลื่อนทั้งในระดับนโยบาย และในพื้นที่ ในการสร้างสื่อพื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชน แต่ช่องทางหนึ่งที่สามารถเพิ่มพื้นที่สื่อที่ดีให้กับเด็กๆ ได้เช่นกัน นั่นคือการเพิ่มพื้นที่รายการเด็กในวิทยุชุมชนภาคประชาชน ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละสถานี รวมทั้งการหนุนเสริมและประสานความร่วมมือของภาคีต่างๆ ในจังหวัด ในชุมชน โดยบูรณาการความร่วมมือของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตรายการ พัฒนาคุณภาพรายการวิทยุชุมชนให้น่าสนใจ เพื่อขับเคลื่อนงานสื่อวิทยุสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากรัฐเพียงอย่างเดียว

“พวกเค้ารู้สึกภาคภูมิใจ... ที่วิทยุชุมชนเล็กๆ ได้กลายเป็นห้องเรียนของเด็กๆ ในชุมชน ได้มีส่วนในการสนับสนุนให้เด็กได้คิด ได้ทำ ได้นำเสนอเรื่องราว ที่พวกเค้าต้องการจะสื่อสารไปยังกลุ่มเด็กๆ ด้วยกันเอง โดยชาวบ้านทำหน้าที่เป็นครู สอนให้เด็กหัดพูด หัดจัดรายการ เตรียมเนื้อหา รวมทั้งการใช้อุปกรณ์ในการจัดรายการ มีเด็กๆ หลายคนมาเรียนรู้และฝึกจัดรายการจนเก่ง ทำให้มีกลุ่มคนฟังที่เป็นเด็กและเยาวชนในชุมชนเพิ่มขึ้น บางคนฝึกจนเก่งแล้วออกไปจัดรายการในคลื่นธุรกิจก็มี ทำให้พวกเค้ารู้สึกภูมิใจ ที่ได้ทำหน้าที่ตรงนี้ ถึงแม้จะทำได้ไม่ดีนัก... แต่ก็ทำเต็มที่และทำด้วยความตั้งใจ...”

ค ต้องกลับมาทบทวนเพิ่มเติมว่า...ความพยายามของหลายฝ่ายในการเพิ่มพื้นที่สื่อสร้างสรรค์อาจจะไม่ใช่ปัญหาหลักในสื่อวิทยุก็เป็นได้ เพราะวิทยุชุมชนภาคประชาชนเกือบทุกแห่ง ต่างมีเจตนารมณ์ตรงกันในการเป็นสื่อของภาคประชาชน ดังนั้น จึงเปิดกว้างให้ผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการผลิตรายการสำหรับเด็ก รวมทั้งเด็กและเยาวชน ที่สนใจได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ

...เพราะไม่แน่ใจว่าในอนาคตข้างหน้า
รัฐจะสนับสนุนการเพิ่ม
พื้นที่สื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กเมื่อไร ?
ช่วยเหลืออย่างไร ?
มีอิสระแค่ไหน?
และยั่งยืนเพียงใด ?

หันกลับมามองสิ่งที่มีอยู่ และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า...น่าจะดีกว่าหรือไม่...?

“ให้เด็กฟัง ฟังอะไรที่หลากหลาย
เพื่อผ่อนคลาย ไม่แฉงใจ
เพราะตรงนี้มี เรื่องที่ดี
ที่รอคอย เปิดมาฟังที่คิดกัน
เราขอบคุณตรงนี้ ที่นี้ไง”

จากวิทยุชุมชน สู่วิทยุเพื่อเด็ก และเยาวชน จ.เลย

นันทพร เตชะประเสริฐสกุล
ฝ่ายบรรณรักษ์และเผยแพร่
มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอศ.)

เสียงจึงเกิดที่ดัดแปลงมาจากเพลง “ทำอะไรซักอย่าง” ของศิลปิน “ปาง-นครินทร์ กิ่งศักดิ์” เป็นหนึ่งในใจเกิดที่ถูกหยิบมาเปิดในระหว่างการสลับสับเปลี่ยนรายการของสถานีวิทยุเด็กและเยาวชน จ.เลย สถานีวิทยุชุมชนที่มีจุดเริ่มต้นจากความเชื่อที่ว่า “เด็กๆ คือเมล็ดพันธุ์แห่งความหวัง ที่ไม่ควรถูกทำลายจากสภาพแวดล้อมและสังคม” จากข้อกล่าวหาที่สังคมยึดเยียดให้เด็กๆ ว่า “เกเร ก้าวร้าว ชอบมั่วสุม” เป็นจุดเริ่มต้นให้กลุ่มผู้ใหญ่ใจดีในจังหวัดเลย ซึ่งมีความเชื่อว่า “เด็กทุกคนเริ่มต้นจากการเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดี แต่สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์สังคมมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงเด็กและเยาวชน” มาตั้งวงและช่วยกันค้นหาว่า อะไรคือสาเหตุของปัญหาเด็กและเยาวชน ซึ่งทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ปัจจัยหลักที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เด็กและเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงไปคือ “สื่อ” โดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

หนามยอกต้องเอาหนามบ่ง เมื่อสื่อเป็นสาเหตุให้เด็กเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ค่อยดี สื่อก็น่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการชักจูงให้เด็ก (รวมถึงผู้ใหญ่ด้วย) กลับมาเข้ารูปเข้ารอยเหมือนเดิม เป็นจุดเริ่มต้นให้กลุ่มผู้ใหญ่ใจดีในจังหวัดเลย ลูกขึ้นมา “ทำอะไรซักอย่าง” โดยเริ่มต้นจากการทำรายการวิทยุวันละหนึ่งชั่วโมงในช่วงแรกเริ่ม กระจ่างเหมาะกับการเกิดขึ้นของ พ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา 26 ระบุว่าต้องจัดให้ประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่ไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ “สถานีวิทยุชุมชน จ.เลย” จึงได้ถือกำเนิดขึ้นในปี 2547 ก่อนพัฒนาเป็น “สถานีวิทยุเด็กและเยาวชน จ.เลย” ในปัจจุบัน

“เวทีแห่งความคิด เวทีแห่งความฝัน เวทีที่สร้างพลัง
ให้กับเด็กๆ วิทยุเด็กและเยาวชน เปิดโอกาสให้เด็กๆ
ทุกคนร่วมสานฝันอันงดงาม”

สปอร์ตประจำสถานีที่ดั่งขึ้นทุกครั้งที่เปลี่ยนรายการเป็นการตอกย้ำ และผลิตซ้ำความคิดให้กับคนทำงานได้ตระหนักถึงหัวใจสำคัญของสถานี คือ การเปิด “พื้นที่สาธารณะ” ให้ทุกคน ซึ่งแม้ว่าจะเน้นที่เด็กและเยาวชนเป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้เปิดโอกาสสำหรับผู้ใหญ่ที่ใส่ใจกับเด็กๆ และสังคม จากรายการวิทยุวันละหนึ่งชั่วโมง ในช่วงกลางปี 2546 กลุ่มเด็กๆ ได้ช่วยกันจัดรายการวิทยุแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ จากจังหวัดอื่น ในรูปแบบของวิทยุออนไลน์ จนมาถึงช่วงต้นปี 2547 เมื่อผู้ใหญ่ใจดีในจังหวัดเลย ร่วมกันจัดตั้งและทดลองออกอากาศสถานีวิทยุชุมชนในเขตอำเภอเมือง จ.เลย เด็กและเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จึงเป็นกลุ่มแรกที่สมัครเข้ามาเป็นอาสาสมัครนักจัดรายการ

อรญา โสธรรมมงคล หรือพี่ป้อง ผู้ใหญ่ใจดีที่ปรึกษาของสถานี หรือแม่คนที่สองของเด็กๆ เล่าให้ฟังว่าในช่วงแรกคนทั่วไปก็ยังไม่เข้าใจว่าวิทยุชุมชนคืออะไร และจะมีส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างไร แต่หลังจากทำงานมาระยะหนึ่ง กลุ่มผู้ใหญ่โดยเฉพาะผู้ปกครอง ก็เริ่มเข้าใจและให้ความสนับสนุนมากขึ้น “เมื่อก่อน ตอนเย็นหลังเลิกเรียนเด็กๆ จะเข้าร้านเกมส์ หรือซื้รถเที่ยวเล่นเลาะไปเลาะมา บางบ้านพ่อแม่จะติดทำงาน เช่น ชายของอยู่ กลับถึงบ้านสองสามทุ่มไม่เห็นลูกก็เป็นห่วง จะไปตามก็ไม่รู้ว่าลูกอยู่ร้านเกมส์ร้านไหนกันแน่ เพราะมันมีหลายร้านเหลือเกิน”

อรญาเล่าต่อไปว่า ช่วงแรกที่เด็กๆ เริ่มเข้ามาจัดรายการ พ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจนถึงเกือบๆ จะไม่ไว้วางใจ ถึงกับตามมาดูที่สถานีกันเลยทีเดียว แต่พอมาเห็นว่าเด็กๆ ทำอะไรกันบ้าง พ่อแม่ก็สบายใจ และให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นขนมข้าวต้ม ผลไม้ เงินบริจาค หรือช่วยอะไรที่ช่วยได้ “การที่เด็กๆ มาจัดรายการที่สถานี ทำให้พ่อแม่มั่นใจว่าลูกไม่ได้ไปทำอะไรที่น่าเป็นห่วง แม่ของน้องบางคนบอกลูกเลยว่าให้มาที่สถานีหลังเลิกเรียน ลูกจัดรายการเขาก็เปิดฟังไปเรื่อยๆ พอทำงานเสร็จก็มารับกลับบ้าน” จากการมารวมตัวกันก่อการ (ดี) ด้วยการจัดรายการวิทยุของเด็กและเยาวชน ทำให้กลุ่มผู้ใหญ่ใจดีในจังหวัดเลยเห็นดีด้วยที่จะให้เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมดีๆ ที่ช่วยพัฒนาอนาคตของชาติตัวน้อยๆ นำมาสู่การปรับตัวจากสถานีวิทยุชุมชน เป็นสถานีสำหรับเด็กและเยาวชนเต็มตัว

สถานีวิทยุเด็กและเยาวชนจ.เลย ดำเนินงานภายใต้แนวคิด “เด็กบริหาร เด็กผลิตรายการ” กล่าวคือ ผู้อำนวยการสถานีตลอดจนผู้จัดรายการ (ส่วนใหญ่) เป็นเด็กและเยาวชน โดยรักษาการผู้อำนวยการสถานีคนปัจจุบัน คือ น.ส.แสงระวี ดาปะ อายุ 20 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้น ปวส. ปี 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดเลย ส่วนผู้จัดรายการที่อายุน้อยที่สุดคือ ด.ญ.กมลรัตน์ ประคองหรือน้องฝ้าย และด.ช.รัชฎะ ทั้งทอง หรือน้องฟิล์ม ซึ่งกำลังเรียน

วิทยุเด็กฯ ไม่ใช่แค่การ มาจัดรายการเสร็จแล้วจบ แต่เป็นเครื่องมือเพื่อการ พัฒนาและการดูแลตนเอง ของเด็กๆ ซึ่งสอดคล้อง กับวงที่ต้องการพื้นที่และ การยอมรับจากครอบครัว

ชั้น ป.5 และป. 6 ที่โรงเรียนเมืองเลย สถานีวิทยุเด็กและเยาวชน จ.เลย เป็น “สถานีวิทยุชุมชน” ในรูปแบบชุมชนเชิงประเด็น ยึดหลักการสร้างสื่อสารสองทางระหว่างคนในพื้นที่ ออกอากาศในระยะเวลาที่คนไปมาหาสู่กันได้ คือภายในบริเวณอำเภอเมือง จ.เลย เป็นหลัก โดยออกอากาศด้วยเครื่องส่งขนาด 5 วัตต์ ในช่วงแรกเริ่ม ก่อนจะขยายกำลังส่งเป็น 30 วัตต์ ในปัจจุบัน

แม้จะใช้ชื่อว่าวิทยุเด็กและเยาวชน แต่เป้าหมายในการการทำงาน ของสถานีฯ ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เด็กและเยาวชนเท่านั้น หากยังเน้น การสร้างความเข้าใจระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ รวมถึงการเป็นพื้นที่ สาธารณะนำเสนอเรื่องราว สะท้อนปัญหา และการแสวงหาทาง ออกในประเด็นที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของคนเมืองเลยอีกด้วย จากจุดเริ่มต้นที่เครื่องส่งขนาด 5 วัตต์ และเสาส่งไม้ไผ่ จนมา เป็นสถานีวิทยุเด็กและเยาวชนจังหวัดเลยในวันนี้ มีเรื่องราวที่ เกิดขึ้นและต้องผ่านไปให้ได้มากมาย หากเหตุการณ์สำคัญที่เป็น “จุดเปลี่ยน” ของสถานีฯ เกิดขึ้นเมื่อสามปีที่แล้ว ในช่วงที่สถานี เป็นที่นิยมหรือเรียกได้ว่าติดตลาดสุดๆ

ในเวลานั้นสถานีฯ มีเด็กและเยาวชนอาสาช่วยจัดรายการ มากกว่า 40 คน เรียกได้ว่าล้นห้องส่งแทบระเบิดกันเลยทีเดียว หากแต่ช่วงเวลาดังกล่าว ก็เป็นช่วงสับสนที่สุดเช่นกันเพราะเด็กๆ ส่วนใหญ่ จัดรายการตามแบบสถานีทั่วไป ซึ่งอรุณาเรียกว่าเป็น “สถานีจี๊จ๋า” คือโทรมาขอเพลงให้โรงเรียนนั้น ส่งความรักให้ โรงเรียนนี้ เรียกได้ว่ามีแต่เพลงทั้งวัน

เหตุการณ์ดังกล่าวนำมาสู่การตั้งคำถามว่า วิทยุเด็กและเยาวชน ต่างกับสถานีธุรกิจทั่วไปอย่างไร สถานีที่เปิดเพลงทั้งวันจะเรียกว่า เป็นวิทยุเด็กและเยาวชนหรือวิทยุชุมชนได้จริงหรือ และนั่นนำมา ซึ่งการปรับตัวครั้งใหญ่ของสถานี

“ตอนนั้นเราใช้วิธีจัดค่าย ทำความเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนให้กับ เด็กๆ แล้วตั้งคำถามกับเขาว่า ถ้าจะทำสถานีที่เหมือนๆ กับสถานี อื่น ถ้าอย่างนั้นเปิดฟังเขาก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีสถานีเพิ่มอีกหนึ่ง สถานี โดยที่เนื้อหาไม่มีความแตกต่างจากสถานีที่มีอยู่แล้ว”

หลับกลับมาที่ค่าย จึงเกิดเป็นข้อตกลงในการจัดราย- การของสถานี ซึ่งไม่ได้ห้ามไม่ให้มีการขอเพลงเลย (เพราะคงไม่เป็นจริง!!!) แต่กำหนดว่าแต่ละรายการ จะเปิดได้ไม่เกินกี่เพลงต่อชั่วโมง รวมถึงแนวทางการจัดรายการ ที่ต้องได้สัดส่วนระหว่างสาระและบันเทิง

อรุณาเล่าต่อไปถึงการทำงานของเด็กๆ ว่าสถานีฯ ใช้ระบบที่สอน น้อง คนที่โตกว่าจะดูแลน้อง ซึ่งไม่เพียงเฉพาะเรื่องการจัดรายการ แต่รวมไปถึงเรื่องของการปฏิบัติตัวอีกด้วย “จะมีบางครั้งที่น้องๆ จะห้อยไปเที่ยว ไปร้านเกมส์ พี่ๆ ก็จะไปแอบตามไปดูว่าไปกันร้าน ไหน แล้วไปลากตัวกลับมา” พี่บ๊องของน้องๆ เล่าแถมหัวเราะ โดยเน้นเสียงคำว่า “ลากตัวกลับมา” เพื่อให้เห็นภาพการดูแล น้องของพี่ๆ ที่สถานี อรุณาบอกว่า สำหรับเธอแล้ว วิทยุเด็กฯ ไม่ใช่แค่การมาจัดรายการเสร็จแล้วจบ แต่เป็นเครื่องมือเพื่อการ พัฒนาและการดูแลตนเองของเด็กๆ ซึ่งสอดคล้องกับวงที่ต้องการ พื้นที่และการยอมรับจากครอบครัว ซึ่งรายการที่ผลิตออกมาจะ สะท้อนมุมมองและความคิดของเด็กๆ ให้ผู้ใหญ่ได้รู้ และเข้าใจ เกิดเป็นการเชื่อมประสานคนสองวัยเข้าด้วยกัน

จากปี 2547 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 5 ปีแล้ว ที่เด็กและ เยาวชนในอำเภอเมือง จ.เลย รุ่นแล้วรุ่นเล่าผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน กันมา “ก่อการดี” ผ่านการทำรายการดีๆ เพื่อคนทุกวัยในจ. เลย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิทยุชุมชนแห่งนี้ยังคงดำรงอยู่ได้ ไม่เพียงเพราะ เด็กและเยาวชนที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงแข็งขัน หรือเพราะมีผู้ใหญ่ ที่เข้าใจ ให้ออกาส และพร้อมสนับสนุน แต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตระหนักเสมอว่า วิทยุชุมชนแห่งนี้ไม่ใช่เพียง แค่วิทยุชุมชนเท่านั้น แต่ที่นี่คือบ้านหลังที่สอง ที่ให้ความอบอุ่น ให้ความรัก กำลังใจ และที่สำคัญคือ ให้ออกาสกับทุกคน โอกาส ที่ได้รับ ทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักว่า เป็นหน้าที่ของตนที่จะ ถ่ายทอดสิ่งที่ดีๆ ที่ตัวเองได้รับกลับคืนสู่สังคม เหมือนดังสปอร์ต ของสถานี ที่เปิดทุกวันเพื่อย้ำเตือนทุกคนถึงพันธกิจที่ละเลยไม่ ได้ของสถานีที่ว่า

“ที่นี่มีเรื่องดีๆ ให้คุณได้ฟังทุกวัน เพียงคุณหมุนมาที่ความถี่ เอฟเอ็ม 108 เมกะเฮิรตซ์ ออกอากาศ 16.00-21.00 น. ทุก วันที่สถานีวิทยุเด็กและเยาวชน จ.เลย”

จุดหมาย คลื่นวิทยุ เพื่อเด็ก

งานวิจัยเส้นทางวิทยุไทย สื่อของเยาวชนและครอบครัว
ตุลาคม 2552 โดยอาจารย์เสาวนีย์ ฉัตรแก้ว

มติคณะรัฐมนตรีกับความจริงเรื่องสัดส่วนรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว ที่พบว่า สถานีวิทยุแทบทุกเครือข่าย จำแนกตามเครือข่ายในการกระจายเสียงระบบเอฟเอ็ม มีสัดส่วนรายการเด็กเยาวชนและครอบครัวไม่ถึงร้อยละ 10 ตามที่กำหนดไว้ มีสถานีวิทยุเพียงเครือข่ายเดียวที่เกินร้อยละ 10 คือ สำนักพระราชวัง (ออกอากาศระบบคลื่นสั้น Short Wave ซึ่งกระจายเสียงในพื้นที่จำกัด) หากจำแนกเป็นรายสถานีพบว่า มีสถานีวิทยุจำนวน 6 สถานี ได้แก่ FM 104 สถานีวิทยุอส.พระราชวัง นำเสนอร้อยละ 18.75, FM 101.5 สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร้อยละ 11.11, AM 1467 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เพื่อการศึกษาส่วนกลาง ร้อยละ 25.88, AM 1521 สถานีวิทยุกระจายเสียง 919 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ร้อยละ 21.88, AM 1332 สถานีวิทยุอส.พระราชวัง ร้อยละ 18.75, AM 1575 สถานีวิทยุสุราษฎร์รัมย์ ร้อยละ 14.28 ส่วนสถานีที่มีสัดส่วนรายการวิทยุสำหรับครอบครัว คือ FM 92 สถานีวิทยุศึกษา ร้อยละ 26.19 และ AM 1161 สถานีวิทยุศึกษา ร้อยละ 26.19

จากผลการวิจัยต่างๆ บ่งชี้ว่า สื่อวิทยุซึ่งเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมากนั้นนับได้ว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว แต่ที่ผ่านมามีการผลิตรายการเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีคุณภาพและปริมาณน้อย หากเทียบกับสัดส่วนสื่อวิทยุที่มีอยู่ในประเทศไทย อุปสรรคสำคัญที่ทำให้ขาดพื้นที่สื่อและการผลิตรายการดีๆ เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัวนั้นเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย คือ การสนองตอบนโยบายของผู้สนับสนุนรายการเป็นหลักทำให้ขาดเอกภาพในการผลิตรายการที่มีประสิทธิภาพ การปรับเปลี่ยนเวลาของรายการเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่ขาดความแน่นอน การขาดการให้ความสำคัญจากผู้สนับสนุนรายการ เพราะคิดว่าเด็ก เยาวชนไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของสินค้า

ความหลากหลายของรูปแบบการนำเสนอรายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่เริ่มต้นรายการด้วยข่าว การเล่าเกร็ดเล็กน้อยและความรู้รอบตัว จากนั้นจะเป็นการสัมภาษณ์ หรือสนทนาในประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจ โดยในรายการอาจสอดแทรกด้วยการเปิดเพลง และเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้ฟัง ซึ่งการที่รายการต่างๆ มีรูปแบบการนำเสนอในลักษณะเดียวกันเช่นนี้ อาจขาดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง การนำเสนอรองลงมา คือ รายการประเภทสัมภาษณ์และสนทนา ความน่าสนใจของ

รายการดังกล่าว ขึ้นอยู่กับความสามารถในการซักถามของผู้ดำเนินรายการ แยกกับเชิญและประเด็นของการสัมภาษณ์หรือสนทนา สำหรับรายการที่เน้นให้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ มักนำเสนอในลักษณะบรรยายในรูปแบบเดียวกับการเรียนการสอน ส่วนรายการวิทยุสำหรับครอบครัวส่วนใหญ่มีรูปแบบคล้ายคลึงกับรายการเด็กและเยาวชนประกอบกับเนื้อหาสำหรับครอบครัวยังมีอยู่อย่างจำกัด

ช่วงเวลาที่สามารถรับฟังรายการวิทยุได้ดีจะอยู่ในช่วงสายและช่วงเที่ยง แต่ปรากฏว่ารายการวิทยุสำหรับเด็กที่มีส่วนหนึ่งในขณะนี้เป็นช่วงเย็น-ค่ำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารผ่านวิทยุของ กลุ่มผู้ฟัง

ช่วงเวลาที่เด็กๆ กลุ่มนี้เปิดรับสื่อวิทยุมากที่สุด คือวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเช้าและสาย ในวันหยุดเสาร์อาทิตย์นั้น ช่วงเวลาที่สามารถรับฟังรายการวิทยุได้ดีจะอยู่ในช่วงสายและช่วงเที่ยง แต่ปรากฏว่ารายการวิทยุสำหรับเด็กที่มีส่วนใหญ่นี้เป็นช่วงเย็น-ค่ำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารผ่านวิทยุของกลุ่มผู้ฟังแต่อย่างใด นอกจากนี้ เด็กๆ ยังเห็นว่าหากมีการนำเสนอรายการสำหรับเด็กในตอนเช้า

เมื่อพิจารณาคุณภาพของผู้ดำเนินรายการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ได้ให้ความสำคัญกับการออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี ยกเว้นรายการประเภทข่าวและเล่าข่าวบางรายการที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับความถูกต้องในการออกเสียงเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่ามีผู้ดำเนินรายการที่เป็นเด็กและเยาวชนอยู่เพียง 2 รายการ คือรายการวิทยุเด็กและเยาวชน และรายการขบวนการนักอ่าน จากตัวเลขดังกล่าวบ่งบอกว่าเด็กและเยาวชน ยังมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมในรายการวิทยุอย่างจำกัด กล่าวคือส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟัง ขณะที่จำนวนรายการยังมีปริมาณที่จำกัดเนื้อหารายการยังแคบอยู่ที่การให้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เป็นหลัก และส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินรายการเท่าใดนัก

จากการวิจัยเชิงสำรวจนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน พบว่าประเภทรายการวิทยุที่เด็กๆ ต้องการให้มีมากที่สุดคือรายการเพลงสำหรับเด็ก รองลงมาคือรายการแนะนำค่ายเยาวชน สถานศึกษา สถานที่เที่ยวและรายการสารคดี สำรวจโลก ความรู้รอบตัว สำหรับเนื้อหาที่ส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุดอันดับหนึ่งคือ พ่อ แม่ คู่คิด คนสำคัญของน้องๆ และทำอย่างไรจึงจะมีวินัยในตนเอง รวมทั้งการประหยัด อดออมจำเป็นอย่างไร ทั้งนี้รูปแบบรายการวิทยุสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่ต้องการให้มีมากที่สุดคือ รายการเพลงสำหรับเด็กที่สอดแทรกความรู้ รายการที่เป็นเวทีความคิดสานฝันให้กับเด็กและเยาวชน

ระหว่างการเดินทางไปโรงเรียนจะช่วยทำให้ได้ความรู้เพิ่มเติม มีความกระตือรือร้น สดชื่นก่อนไปเรียน และทำให้ผ่อนคลายระหว่างการเดินทาง

อย่างไรก็ตามผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเปิดรับฟังรายการที่มีคุณภาพก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นผู้เปิดและเลือกรายการที่จะฟัง ซึ่งบุตรหลานจะมีโอกาสในการร่วมรับฟังรายการด้วย โดยเฉพาะกับเด็กระดับประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมในการรับฟังรายการวิทยุขณะที่นั่งรถมากเป็นอันดับ 2 รองจากการฟังวิทยุและการทำการบ้านไปด้วย สะท้อนให้เห็นว่าพ่อแม่เป็นกลุ่มที่มีโอกาสสูง ในการทำหน้าที่สนับสนุนการรับฟังรายการวิทยุ ดังนั้นกลุ่มพ่อแม่ที่ถึงแม้ไม่ได้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักสำหรับรายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชน แต่ก็ควรจัดเป็นกลุ่มเป้าหมายรองที่สำคัญ เพราะสามารถทำหน้าที่ส่งเสริมการฟังรายการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เกิดขึ้นได้

FM 105 MHz. คลื่นวิทยุที่ ครอบครัวควรฟัง

ลลดา พันสะ - ดีเจเนก FM.105

ครั้งแรกของประเทศไทยที่มีคลื่นวิทยุที่เรียกว่า “คลื่นสีเขียว” คลื่นที่ปราศจากอบายมุข โฆษณาชวนเชื่อที่แสวงหาผลกำไร คลื่นที่เป็นแหล่งความรู้ ความบันเทิง ที่ทุกคนทุกเพศทุกวัย ฟังได้ คลื่นที่เปิดพื้นที่ดีๆ ให้กับเด็กๆ และครอบครัว FM 105 MHz. คลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

รายการจันทร์เจ้าขา ออกอากาศทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 15.00-16.00 น. กลุ่มเป้าหมายคือน้องๆ อายุ 3-5 ขวบหรือน้องๆ ชั้นอนุบาลนั่นเอง เป็นรายการที่สร้างเสริมจินตนาการของน้องๆ ผ่านนิทาน และฝึกให้น้องๆ รักการอ่านด้วย โดยมีพีนก พี่วาฬ และคุณครูใจดีมาเล่านิทานให้น้องๆ ฟัง และให้น้องๆ โทรศัพท์มาเล่านิทานสดๆ ได้ด้วย

รายการ รถด่วนขบวนเพลงป๊อป ออกอากาศทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 16.00-17.00 น. เป็นรายการที่เปิดเพลงสำหรับเด็กมีเนื้อหาเหมาะสมกับเด็กตามช่วงวัย ชวนเด็กๆ มาร้องเพลง พูดคุย ทำให้เด็กๆ กล้าแสดงออกและมีจินตนาการกับเพลงมากขึ้น

รายการ ขบวนการล้านความคิด ออกอากาศทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 17.00-18.00 น. กลุ่มเป้าหมายคือน้องๆ ชั้นประถมศึกษา อายุ 6-12 ปี เป็นรายการที่มุ่งหวังให้เด็กๆ มีความคิดหลากหลาย คิดเป็น รู้จักหน้าที่ และบทบาทของตัวเอง เด็กๆ เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง เช่น ไม่ดื่มน้ำอัดลม ไม่กินลูกอม ไม่กินหวาน ไม่กินขนมกรุบกรอบ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับความรู้ และการเรียนรู้จากการฟังรายการ

รายการ แสบป๊อแฟมิลี่เดีย ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 16.00-18.00 น. เป็นรายการสำหรับเด็กและครอบครัว ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัว สร้างความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างคนในครอบครัว โดยชวนน้องๆ มาพูดคุย

และทำกิจกรรมร่วมกันกับคนในครอบครัวด้วย นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กๆ กล้าคิดและกล้าแสดงออกสมวัย

ติดตามรายการวิทยุสำหรับเด็กและครอบครัว ทางคลื่น FM 105 MHz. คลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว คลื่นแห่งการเรียนรู้ อย่างรื่นรมย์ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และรับฟังออนไลน์และฟังย้อนหลังได้ที่ www.radiothai.fm สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. 02-691-7535-6 สามารถเข้าไปดูแผนผังรายการประจำเดือนของคลื่น FM 105 ได้ที่ <http://www.radiothai.fm/Schedule/>

ขาวดีข่าวเด็ด 25 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรี มอบโล่คลื่นวิทยุไทยและกล่าวปาฐกถา ในหัวข้อ “บทบาทสื่อวิทยุในทศวรรษใหม่” พร้อมทั้งร่วมเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ ขบวนการเด็กไทยไม่ดื่มน้ำอัดลม รายการ ขบวนการล้านความคิด ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้กับหัวหน้าขบวนการ น้องริว ด.ช. ธนบดี คงจะทน นักเรียนชั้น ป.4 โรงเรียนเมทศึกษา

BBC Radio 4-Go for it

<http://www.bbc.co.uk/radio4> เปิดโลกนิทานบอกเล่าจินตนาการให้กับเด็กๆ ในช่วงรายการ Afternoon Reading ทุกเย็นวันพฤหัสบดีและอาทิตย์

Radiowaves

<http://www.radiowaves.co.uk/championschools> เปิดพื้นที่ปล่อยของให้กับคนทำวิทยุ เพื่อเด็กจากแต่ละประเทศ หลากหลายทวีป ประเด็นที่น่าสนใจและสถานีใดมีคนฟังได้มากกว่ากัน สามารถพิสูจน์ได้จากรางวัลที่ชนะการประกวดในแต่ละรอบ

Fun kids

<http://www.funkidslive.com> คลื่นเด็กที่ตื่นเช้าพร้อมหนูๆ และเข้านอนพร้อมพ่อแม่ ทักทายผ่านกิจกรรมสุขสันต์วันเกิด ร่วมตามล่าหาสมบัติกับทัพเรือโจรสลัด เจ้าหนูจำไม ไช่ซุกซนที่ถูกล่ามโซ่โดยเด็กๆ ที่ผู้ใหญ่ต้องยอมใจอ่อนเมื่อได้ยินเสียงอ้อนยามเช้า ตามติดด้วยการเปิดโลกจินตนาการว่า ฮีโร่จอมพลังของพวกเขาเป็นแบบไหน ช่วงเพลงเด็กตอนบ่ายทำให้เด็กมีเวลาเจิบๆ จับเอาแรงสักชั่วโมง ตื่นมาครึกครื้นและเข้านอนภายในสามทุ่ม ด้วยเพลงคลาสสิก หลังจากนั้นก็เป็นชั่วโมงของพ่อแม่จนถึงเช้า

BBC7

<http://www.bbc.co.uk/cbeebies/radio/> สถานีแห่งนี้อัดแน่นไปด้วยเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัย ผ่านการเล่นเกมส์ เพลงเด็ก นิทานทรรษา และรอบรู้เรื่องใกล้ตัว อย่างเช่น กุ๊กเด็ก ซึ่งเด็กได้เรียนรู้ที่มาของส่วนประกอบและกรรมวิธีในการทำอาหารง่ายๆ ด้วยเมนูเด็ดเมนูเด็ก รวมทั้งเทคนิคในการพัฒนาเด็กด้านต่างๆ เพื่อเป็นอาหารเสริมให้กับพ่อแม่ ภายใต้นแนวคิด “คิดการใหญ่เพื่อคนตัวเล็ก”

ON LINE RADIO

Radio Anywhere

<http://www.radioanywhere.co.uk/> แหล่งชุมนุมสถานีวิทยุของแต่ละโรงเรียนบนเว็บไซต์ ซึ่งโรงเรียนใดก็ตามที่อยากมีสถานีวิทยุของตัวเอง ทางทีมงานจะเข้าไปสนับสนุนการจัดตั้งสถานีวิทยุในโรงเรียนการฝึกอบรมและการจัดทำรายการให้กับเด็กๆ เริ่มตั้งแต่การสอนเทคนิคการออกเสียง เสริมความมั่นใจในการสื่อสาร สร้างกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียน เชื่อมโยงการทำหนังสือกับเทคโนโลยีอย่างแนบเนียน ด้วยการต่อสัญญาณเสียงใสๆ ในโรงเรียนสู่โลกไซเบอร์

Radio Children

<http://www.radiochildren.com/> คลื่นเสียงของเด็กเริ่มตั้งขึ้นเมื่อผู้ใหญ่ได้ยินและเล็งเห็นความสำคัญ นักจิตวิทยุเด็กเดินสายสัมภาษณ์และผลิตสื่อบริการ ถามตอบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนต่างวัย เพื่อเพิ่มความเข้าใจและร่วมกันสร้างนโยบายที่ดีเป็นเกราะคุ้มกันให้กับเด็กในชุมชนของตน กระตุกผู้ใหญ่ให้เล็งเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนคำเป็นข่าวเพื่อเติมความสุขให้กับเด็กในชุมชน

Takeover Radio

<http://www.takeoverradio.co.uk/> เมื่อเด็กอายุ 8-14 ปี พลิกโฉมหน้าวิทยุสถานี FM.103.2 MHz ของเมือง Leicester ประเทศอังกฤษให้เป็นสถานีวิทยุเด็ก นอกจากเพลงฮิตติดกระแสแล้ว เรื่องราวความเคลื่อนไหวของกีฬา เทศกาลต่างๆ ก็สามารถติดตามได้จากคลื่นเด็กแห่งนี้เช่นกัน และที่สำคัญสถานียุเด็กแห่งนี้ได้เปิดหลักสูตรอบรมการผลิตรายการวิทยุให้ผู้ที่สนใจอายุระหว่าง 12-35 ปี โดยร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างๆ อีกด้วย

เสียงเด็กร้อง

สะท้อนความคิด

คนรับสื่อ

ระดับอายุ	ความคาดหวังและแรงจูงใจในการฟังรายการวิทยุ
3 - 12 ปี	- ฟังรายการวิทยุจากคำแนะนำของพ่อแม่
	- มีโอกาสฟังรายการวิทยุเมื่ออยู่ในรถยนต์ โดยผู้ปกครองเป็นคนเลือกเปิด
12 - 25 ปี	- ต้องการได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ใช้เป็นเพื่อนแก้เหงา
	- ต้องการผ่อนคลายความเครียด บางครั้งฟังเพื่อลืมหรือหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ
	- ต้องการได้สาระความรู้ที่ทำให้เป็นคนทันสมัยและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้
	- ต้องการรู้ความเคลื่อนไหวในสังคม โดยเฉพาะในแวดวงบันเทิง
	- ต้องการรู้การใช้ศัพท์ของวัยรุ่น
	- ต้องการพัฒนาแนวความคิดของตนเอง
	- ต้องการนำสิ่งที่ได้รับฟังจากรายการวิทยุไปพูดคุยกับเพื่อนและครอบครัว
- บางครั้งได้รู้จักเพื่อนใหม่ๆ จากการเล่นเกมในรายการหรือทำกิจกรรมนอกสถานีวิทย์ร่วมกัน	

การจัดรายการวิทยุสำหรับเด็กนั้น ได้มีการแบ่งช่วงอายุตามสมรรถภาพการรับฟังของเด็ก ดังนี้

ช่วงอายุ	รูปแบบรายการ
เด็กเล็กวัย 3 - 6 ปี	รายการเกี่ยวกับดนตรี นิทาน นิยาย โดยนิทานที่เสนอต่อเด็ก ควรเป็นนิทานที่ส่งเสริมจินตนาการแก่เด็ก ความยาวของรายการควรไม่ยาวมากนัก การเสนอรายการต้องคล้ายกับการสนทนากับเด็กเล็ก
เด็กวัย 6 - 12 ปี	ชอบฟังเพลงและนิยาย ข่าวสั้น ๆ พอฟังได้ และบางคนจำได้ด้วย และฟังรายการที่ยาวกว่า 15 นาทีได้ การเสนอรายการควรส่งเสริมจินตนาการ และให้ความรู้ไปด้วย ภาษาต้องเป็นสำนวนที่เด็กเข้าใจ และให้ความรู้สึกว่าเป็นรายการสำหรับพวกเขาโดยเฉพาะ
เด็กวัยรุ่น	ไม่ควรเป็นรายการสำหรับเด็ก รายการที่ดีสำหรับเด็กวัยรุ่นคือ รายการที่ดีสำหรับผู้ใหญ่ทั่วไป

ทั้งนี้ จากการจัดสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Discussion) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดรายการต่าง ๆ ดังนี้

รายการ	ข้อเสนอแนะ
การนำเสนอข่าว	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดชอบฟังข่าวต้นชั่วโมงเลย โดยเห็นว่า เนื้อหาที่นำเสนอเป็นเรื่องไกลตัว และยอมปิดวิทยุในช่วงที่มีการรายงานข่าว - ชื่นชอบวิธีการเล่าข่าวมากกว่า โดยเล่าให้กระชับ มีการสอดแทรกอารมณ์ขัน นำเรื่องที่น่าสนใจมาเสนอให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และไม่เคร่งเครียด
รายการสำหรับเด็กเล็ก	<ul style="list-style-type: none"> - ควรนำเสนอโดยสร้างตัวละครหลักที่มีลักษณะเหมือนการ์ตูน - ความยาวประมาณ 5- 10 นาที - ออกอากาศในช่วงเช้า ระหว่างเดินทาง - การนำเสนอสร้างความน่าสนใจโดยใช้เสียงประกอบ (Sound Effect) - เน้นความสนุกสนาน ให้คิดสอนใจ
รายการเพื่อครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - รายการควรแบ่งเป็นช่วงต่าง ๆ หลากหลายแบบว่าไรดี ความยาว 1 ชม. - มีการนำเสนอเกร็ดความรู้ภายในครอบครัว โดยให้สาระในลักษณะที่สามารถนำไปสอนน้อง เพื่อนำไปเตือนแม่ เน้นสร้างความเข้าใจกัน - มีนักจิตวิทยาคอยให้คำแนะนำ บอกเล่าเทคนิคที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ - ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรายการ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมีการเปลี่ยนแปลงประเด็นไปในแต่ละวัน - มีการเล่นเกมซึ่งสอดแทรกความคิดเชิงจิตวิทยา เช่น เกมถอดรหัสใจ หรืออาจเป็นเกมที่ทุกคนในครอบครัวสามารถเล่นร่วมกันได้ - อาจจัดทำในรูปแบบละคร ในลักษณะ Situation Comedy เช่นเดียวกับรายการเป็นต่อ - ดีใจควรมีความรู้พอสมควร มีคุณวุฒิ อายุประมาณ 25 ปีขึ้นไป หากจะมีดีเจที่เป็นเด็กมาจัดในรายการ ก็ควรมีผู้ใหญ่จัดรายการประกบคู่ด้วย
การสร้างความนิยมให้กับรายการ	<ul style="list-style-type: none"> - ปัจจุบันผู้ฟังมักถือคลื่นที่ชื่นชอบไว้สัก 3 – 4 สถานี ฟังสลับกันไปมา การบังเอิญหมุนคลื่นมาเจอรายการใหม่ๆ นั้นเป็นไปได้ยาก - ดังนั้น การเปิดตัวรายการจำเป็นต้องอาศัยการโปรโมต เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้จัก และทดลองฟังรายการ - พฤติกรรมการบอกต่อ (Word of Mouth) มีความสำคัญต่อความสนใจที่มีต่อรายการ

ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรม การเปิดรับสื่อและทัศนคติของผู้ฟังรายการวิทยุ พ.ศ. 2552

อาจารย์กนิษฐา ปวีณะโยธิน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ส=తోഹകിഹ FM.105

ผลการประเมินรายการวิทยุ สถานีวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว FM.105 MHz
ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ และคณะ
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

นั่งอยู่บนรถด่วนขบวนเพลง (ปุ่น ปุ่น)
ขอเพียงจันทร์เจ้า (ขา) เคียงข้าง
ฟังขบวนการล้านความคิดออกเสียง

“คำแนะนำจากผู้ดำเนินรายการช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ อาทิ การงดหรือลดการบริโภคเครื่องดื่มประเภทน้ำอัดลม ลูกอม และขนมกรุบกรอบ โดยผู้ดำเนินรายการได้เชิญชวนผู้ฟังสมัครเป็นสมาชิกเพื่อร่วมขบวนการดังกล่าว”

“ได้มีส่วนร่วมโทรศัพท์เข้าไป ขยายหนังสือ ในรายการด้วยการเล่าเรื่องราวต่างๆซึ่งได้มาจากการอ่าน การได้รับฟังจากครูและผู้ปกครอง พอ 5 โมง น่องข้าวแป้งเตรียมตัวที่จะกดเบอร์โทรศัพท์ สะสมคะแนนได้ล้านกว่าความคิดแล้ว พี่ก็จะให้รางวัลเป็นหนังสือมาอ่านต่อ พอได้มาซัก 2-3 วัน อ่านจบก็จะขยายหนังสือต่อ”

คุณแม่น้องข้าวแป้ง

“การเปิดโอกาสให้เด็กโทรศัพท์เข้าไปร่วมรายการนั้นช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร การพูดและการออกเสียงที่ชัดเจน การฟังอย่างมีสมาธิ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและพัฒนาด้านการเขียนและเรียบเรียงความคิด”

“เป็นประโยชน์กับเขามากเลย อย่างรายการของเด็กเล็กๆ ก็คือจะฝึกเรื่องร้องเพลง การออกเสียง ผู้ใหญ่ทางกระทรวงออกมาพูดว่า เรียบพร้อมเรื่องการใช้ภาษา ก็จริงเพราะว่าเราไม่ปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ พอโตแล้ว เราจะมาแก้ไข มันยาก”

คุณแม่น้องริว

“การนำเสนอของรายการยังมีส่วนช่วยเด็กที่มีพัฒนาการช้าหรือกำลังประสบปัญหาด้านการสื่อสาร โดยเด็กเหล่านั้นสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ดี”

“ปกติกรเป็นเด็กพูดมากแล้วพูดไม่หยุด พอมารายการนี้เขารู้จักรอ รู้จักฟัง แล้วก็มีการขอที่ปลาฉลามที่ทำให้เขาไปค้นคว้าเพิ่ม หาหนังสือมาอ่านเพื่อจะกลับมาตอบ รู้สึกว่าตรงนี้นั้นเป็นอะไรที่เห็นได้ชัดว่าลูกเราได้”

คุณแม่น้องกร

“น้องกานต์มีปัญหาพัฒนาการช้า พูดตอบโต้อะไรไม่ได้ แต่พอเขาฟังเพลงในรายการจันทร์เจ้าขา เขาเลียนเสียง ได้ทำท่าทางได้ออกเสียง กล้าๆ ขึ้นเพราะว่าเนื้อหาเพลงไม่ค่อยยาก เป็นสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นพัฒนาการนี้ได้”

คุณแม่น้องกานต์

“การนำเสนอรายการของผู้ดำเนินรายการช่วยส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิมากขึ้น อารมณ์แจ่มใสและเรียนรู้การเอื้อเพื่อแบ่งปันผู้อื่น”

“น้องน้ำปั่นค่อนข้างอารมณ์ร้อน พอฟังรายการของพี่หลังๆ และป่าพรรณ เขาจะมีสมาธิในการฟังเลย จะนั่งจะฟังตั้งแต่ต้นรายการจนจบ อารมณ์จะเย็นค่อนข้างเยอะมาก”

คุณแม่น้องน้ำปั่น

จะดีกว่านี้ถ้า 105

- มีการเพิ่มเวลาสำหรับรายการเด็ก โดยเห็นว่าอาจเพิ่มขึ้นรายการละประมาณ 30 นาทีเป็นอย่างน้อย
- มีรายการสำหรับเด็กในช่วงเสาร์อาทิตย์ หรือช่วงเช้าตรู่ ก่อนเวลาเดินทางไปโรงเรียนด้วย เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กตื่นนอนอย่างว่าง่าย กระจิ่หรือร้อนและรู้สึกสดชื่นแจ่มใส
- มีการประชาสัมพันธ์รายการให้มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ปกครองได้แนะนำและติดตามรายการอย่างกว้างขวาง

จากเหตุผลที่ว่าสื่อวิทยุเป็นสื่อที่เข้าถึงชาวบ้านมากกว่าสื่ออื่น และเป็นสื่อที่ชุมชนสามารถเป็นเจ้าของมาร่วมกันทำได้ง่าย เพราะเทคโนโลยีและราคาการผลิตตุนน้อยกว่าโทรทัศน์มาก จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการทะลุทะลวงเรื่องราวในชุมชนนำไปสู่การเข้าใจ เข้าถึงและการพัฒนาร่วมกันของเด็กเยาวชนและชุมชน โดยผ่านรูปแบบรายการวิทยุเพื่อเด็กเยาวชน ซึ่งมุ่งเน้นเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านต่างๆในแต่ละช่วงวัย โดยอาจจะเป็นผู้ใหญ่จัดรายการก็ได้ ในขณะที่รายการวิทยุเด็กจะให้ความสำคัญกับเด็กในฐานะผู้ผลิตรายการ เพื่อสื่อสารกับคนวัยเดียวกันผ่านเรื่องราวรอบรู้ใกล้ตัวที่อยากเล่าสู่กันฟัง ดังนั้นคนทำวิทยุเขาจะมาสะกิดให้ดูว่าวิทยุเปลี่ยนเด็กและ/หรือเด็กเปลี่ยนวิทยุ

คลื่นพลังเด็กเปลี่ยน

การถอดบทเรียนสื่อวิทยุสร้างการเท่าทันสื่อ 20 พฤศจิกายน 2552

“การที่เด็กลงมือผลิตด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในฐานะผู้ผลิต การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนรู้เพื่อเท่าทันสื่อ”

กลุ่มขบวนการตาสับปะรด

“คลื่นอาชีวะศึกษา R Radio สถานีวิทยุเพื่อการศึกษาและพัฒนาอาชีพที่มีทั่วประเทศ เปิดพื้นที่ให้ชุมชนและนักเรียนอาชีวะศึกษาเข้ามาช่วยกันร่วมจัดรายการ เพื่อขยายพื้นที่รายการสำหรับเด็กและเยาวชน ด้วยพลังสร้างสรรค์ของคนพันธุ์ R”

สถานีวิทยุ สายใยครอบครัว จังหวัดตราด

“เริ่มด้วยนำลูกเล็กเข้ามาร่วมคุยในรายการ เมื่อเด็กคนอื่นๆ ฟังก็โทรศัพท์ขอเข้ามาจัดรายการร่วม ทำให้ผู้ปกครองเริ่มเข้ามามีส่วนร่วม เด็กเล็กสามารถร่วมจัดรายการโดยใช้วิธีเขียนเป็นรูปและให้เด็กเล่าเรื่องจากรูป ธรรมชาติของเด็กจึงเป็นเสน่ห์ของรายการเด็ก”

รายการวิทยุยิ้มแยมแยมใส กรุงเทพฯ

“การพัฒนาเด็กในฐานะผู้ผลิตสื่อ ไม่ได้เป็นเพียงแต่ผู้รับสื่อ การได้ลงไปสัมผัสและคลุกคลีทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในฐานะคนปั้นสื่อ การรู้จักใช้เครื่องมือ เรียนรู้ จนเกิดการวิเคราะห์สื่อได้ด้วยตัวเด็กเอง”

เสียงตามสายบ้านคลองป่าไม้ จังหวัดระยอง

“ตั้งต้นจากการอบรมผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับสื่อให้กับเด็กประถม ไปจนถึงมัธยมปลาย กระบวนการค่อยๆ ขยับให้เด็กเล็กเริ่มหัดจัดรายการวิทยุในวันเสาร์อาทิตย์หรือหลังเลิกเรียน ต่อยอดด้วยการนำประเด็นไปสู่การจัดเวทีข้างนอก เมื่อเด็กโตขึ้นก็ขยับไปทำสื่อทีวี เด็กเล็กรุ่นใหม่ก็จะหัดจัดรายการวิทยุ สืบต่อรุ่นต่อรุ่น”

เครือข่ายสื่อสร้างสรรค์ มูลนิธิอีกเมืองนาน

“เด็กติดเกมส์มาก ก็ใช้วิธีดึงเด็กเข้ามาร่วมในรายการวิทยุ บอกเล่าและระบายความในใจ เพื่อนๆ ในกลุ่มที่ทำงานด้วยกันก็จัดพูดคุยในรายการเกี่ยวกับวิธีการที่จะทำให้ไม่ติดเกมส์ ผลที่ตามมาคือ เด็กลดการเล่นเกมส์ลงเพราะใช้เวลามาจัดรายการวิทยุแทน ไม่โกหกและขโมยเงินยบายไปเล่นเกมส์ รวมทั้งหันมาสนใจเรียนมากขึ้น”

สำนักข่าวเด็กและเยาวชน จังหวัดพะเยา

“การที่เด็กและเยาวชนมาหาที่รายการหรือโทรมาปรึกษาปัญหาตนเองหรือครอบครัว ทำให้ตระหนักว่าคนทำสื่อมีอิทธิพลต่อสังคม สามารถแสดงบทบาทเป็นศูนย์กลางเปิดรับฟังปัญหา ให้คำปรึกษาและส่งต่อปัญหาให้กับหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด”

To Be Number One รู้ทันใช้สื่อ โรงพยาบาลมหาสารคาม

สถานีบ้านมีคลื่น

หมอนอิงหนึ่งใบพร้อมของรอบตัวสักชิ้น เพื่อสร้างเสียงดนตรีก็สามารถจัดรายการวิทยุน่ารักๆ ในบ้านได้อย่างน่าอัศจรรย์ รูปแบบรายการง่ายๆ ที่ทุกคนในบ้านสามารถลุกขึ้นมาจับไมค์บอกเล่าข่าวสารเรื่องราวในครอบครัวหรือเรื่องที่ตัวเองสนใจแลกเปลี่ยนความคิดพร้อมกันรายการด้วย เพลงใสๆ เบาๆ คลอเคล้าด้วยเสียงประสานในครอบครัว ยิ่งบ้านไหนมีคุณตาคุณยายร่วมวงด้วยแล้วนิทานแต่ละตอนหรือการย้อนวันวานคงทำให้ได้ อรรถรสมากขึ้น

สถานีโรงเรียนมี

เสียง

เสียงตามสายใสๆ พัดโชยคลอเคล้าด้วยลมเย็นๆ ยามเที่ยงวันได้เอนกายฟังเพลงเด็กเพราะๆ ได้ต้นไม้ใหญ่ในโรงเรียน ข่าวการเรียน สอบ อ่านเขียน พักยกจากสนามดิน สู่สนามเด็กเล่นทางอากาศด้วยเสียงเจี๊ยวจ๊าวของเพื่อนๆ แวะเวียนกันเข้ามาชวนทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ คงทำให้โลกแห่งการเรียนรู้ยามบ่ายมีสีสันมากขึ้น

สถานีชุมชนมีคนพูด

OTOP ของชุมชนคือเด็กและผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพในการคิดและผลิตสื่อที่ดีเพื่อเด็กและคนในชุมชนของตัวเอง เรื่องราวใกล้และไกลตัวของคนทุกวัย ผัดเปลี่ยนกันเข้ามาบอกเล่า วันละครอบครัวหมุนเวียนเข้ามาเป็นตึ๊ดๆ ก้าวเข้ามาเป็นเครือข่ายเพื่อเปิดพื้นที่สรรค์สร้างรายการดีๆ สำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัว

สถานีไทยมีเด็กและ

เยาวชน

การเดินทางไกลหลายร้อยเมกะเฮิร์ตของคลื่นเด็กและเยาวชนแทรกซึมเข้าไปในทุกย่าน ความถี่และความสนใจของคนทุกวัย เพื่อให้สถานีวิทยุทั่วไทย ช่วยกันเพิ่มพื้นที่รายการที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน เริ่มต้นด้วย

ของแต่ละช่วงวัน ผันเปลี่ยนและโตขึ้นเป็นสถานีวิทยุเด็กไทยอย่างเต็มตัว

คลื่นวิทยุทาง เพื่อเด็กและครอบครัว

ตัดตอนจากบทสัมภาษณ์ของนิตยสาร VOTE ฉบับเดือนธันวาคม 2552 โดย ระวี จา

ท ั้งจากการเปิดตัวของคลื่น FM.105 “คลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว” ภายใต้คำขวัญ “คลื่นแห่งการเรียนรู้อย่างรื่นรมย์” ด้วยแนวคิดและเจตนารมณ์อันแน่วแน่ เพื่อขยายพื้นที่สื่อวิทยุสำหรับเด็กและครอบครัว ด้วยความพยายามที่จะขอแทรกสื่อเล็กๆ ภายใต้แนวคิดสื่อสารสาธารณะ ความร่วมมือจากหลายองค์กรเครือข่ายด้านสื่อเพื่อเด็กและเยาวชนผลึกและต้นจนเกิดเป็นคลื่นตัวจริง และหนึ่งในผู้ร่วมก่อการครั้งนั้นคือ คุณปู วันชัย บุญประชา ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ที่จะร่วมฉายภาพแนวคิดคลื่นลูกใหม่ขวัญใจเด็กและครอบครัว

คลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและครอบครัว มีแนวคิดเริ่มต้นจากอะไร ?

เราคิดเรื่องปัญหาเด็กและเยาวชน ซึ่งมีต่อเนื่องมายาวนานมันก็ยังเป็นอยู่ และมีปัญหาใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมาอีก เราก็พบว่าการทำงาน

แบบ Case by case การเข้าระบบช่วยเหลือคุ้มครองดูแลมั่นคงไม่พอ เราก็เรียกร้องมาเยอะว่าเราต้องการกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการที่จะพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ผ่านทางสื่อ หลายปีที่ผ่านมามคนพูดกันเยอะว่าสื่อต้องเปิดพื้นที่เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อที่จะไปสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชน และครอบครัว สามารถอยู่ในสังคมที่กำลังมีความคิดแบบทุนนิยม มีวิถีคิดแบบตัวใครตัวมันสูง มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ถ้ามีสื่อที่สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กได้ก็น่าจะเป็นประโยชน์

ที่ผ่านมาคนที่ทำงานเรื่องนี้เองได้แต่เรียกร้อง แต่ในทางปฏิบัติจริงมันยาก เราก็พยายามว่าคลื่นนี้ควรจะมีรายการสำหรับเด็ก ที่วีซ่องนี้ควรจะมีรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ถ้าเราสามารถทำสถานีสักสถานีหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการสื่อสาร ทำให้เรามีความเป็นอิมแพคหน่อยก็ควรจะทำให้เกิดพื้นที่แบบนั้นจริงๆ

ทำไมจึงเลือกทำสื่อวิทยุ ?

ถ้าพูดถึงสื่อที่มีอยู่แล้ว ทีวีเป็นสื่อที่ยากแล้วก็มีการใช้งบประมาณในการผลิตสูง สื่อสิ่งพิมพ์ก็เหมือนกัน สื่อที่ง่ายที่สุดคือ สื่อเสียงกับสื่ออินเทอร์เน็ต ง่ายตรงที่ว่าเรามีงบประมาณน้อย เรามีทักษะบางอย่างที่เป็นทักษะเฉพาะ โดยเฉพาะคนทำงานเกี่ยวกับเด็กเยาวชน และครอบครัว เขาสามารถเล่าเรื่องราว พูดออกมาได้ด้วยการเล่าเรื่อง การพูดคุยแม้กระทั่งชาวบ้านเอง แต่จะให้เรามานั่งเขียนแล้วแปะบอร์ดมันยาก สื่อเสียงจึงเป็นสื่อที่ง่าย ง่ายต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการเข้าถึงด้วย

การทำงานเชิงลึกกับสถานะสื่อในปัจจุบันค่อนข้างยาก ตอนแรกเราก็เชื่อแบบนั้นเหมือนกัน แต่พอเราทำเข้าจริงๆ เนี่ย กลุ่มที่ไม่ฟังวิทยุเลยอย่างกลุ่มเด็กเล็ก เด็กประถม ส่วนใหญ่ก็ฟังตามพ่อตามแม่เปิดบนรถก็ฟัง หรือว่าที่บ้านเปิดเสียงดังก็ฟัง แต่ความสนใจไม่มีแน่นอน แล้วก็ไม่ได้เข้าไปในจิตสำนึกในความรู้สึก ก็เกิดคำถามว่าจะมีคนฟังหรือเปล่า แต่พอมีรายการของพวกเขา มีเพลงเด็ก รายการเด็ก มีช่วงให้เขาได้มาตอบคำถาม ปรากฏว่ามันเป็นที่นิยมเพราะเขาเองก็สามารถเรียนรู้ เล่นเล่าเรื่องของเขาได้ เขาก็ได้มีสื่อช่องทางของเขาเอง นั่นคือสื่อวิทยุของพวกเขา

คลื่นวิทยุได้กลุ่มผู้ฟังใหม่ก็คือกลุ่มเด็ก กลุ่มผู้ฟังเก่าก็ยังมีอยู่ อย่างอินเทอร์เน็ตคนเข้าไปใช้สื่อนี้มันมีหลายรูปแบบ อย่างหนึ่งคือเขามีปัญหา เขาทุกข์เขาก็เข้าไปหาข้อมูล นมแม่ไม่ออก มีปัญหาสุขภาพก็เสิร์ชหาในอินเทอร์เน็ต วิทยุ ก็เหมือนกัน ถ้าเราเปิดพื้นที่ในการแก้ทุกข์ของเขา บางคนไม่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต แต่เขาเปิดวิทยุฟังได้ บางรายการเราก็พูดเรื่องสุขภาพให้เขามาหาคำถามไว้กับเราได้ เราพยายามหากกลุ่มผู้ฟังที่ต้องการมาหาความรู้ ที่เราได้

จริงๆ คือกลุ่มเด็กเล็กและครอบครัวพอใครมีปัญหา สามารถปรึกษาทะเลาะกัน แต่ไม่รู้ว่าจะทำอะไรก็เข้ามาถามกันได้

อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มวัยรุ่น เรายังไม่สามารถตอบรับเขาได้เต็มที่ กลุ่มวัยรุ่นเองต้องมีเพลงของเขา เนื้อหาที่เขาสนใจก็ไม่ได้สนใจเหมือนกัน ของเราเองตอนนี้ เรามีรายการสำหรับช่วงวัยรุ่นตอนต้น คือ รายการเพื่อนคนพันรุ่มอ ตอนเช้า 6 โมง-7 โมงเช้า เป็นช่วงที่เด็กเดินทางไปโรงเรียน คือเด็กประถมปลายถึงมัธยมต้น เราพยายามทำรายการให้เด็กช่วงนี้ เพราะอย่างที่เราคุ้นว่าเด็กช่วงนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ แล้วก็ยังไม่มียุทธศาสตร์สำหรับกลุ่มนี้จริงๆ มีแต่

เราไม่ได้สร้างให้
เด็กเก่ง เราสร้างให้
เด็กกล้าแสดงออก
สร้างความคิด...
สร้างให้เด็กรู้สึก
ตัวเองมีคุณค่า

รายการเพลงทั่วไป ถ้าเกาหลีเขาก็เกาหลีตามไปเลยจะลอกเลียนแบบกันได้ง่ายมาก ซึ่งตอนนี้รูปแบบรายการก็ยังคงอยู่ในระหว่างการพัฒนา ถ้ารูปแบบที่ทำอยู่มันไม่ตอบรับเราก็ทำใหม่ ก็คิดกันว่าจะให้เด็กเข้าถึงยังไง ก็คิดกันว่าจะทำให้เกิดนักข่าวเด็กสร้างให้เด็กมีส่วนร่วมกับการวิทยุ

มีการบริหารจัดการคลื่นอย่างไร ? และความยั่งยืนในการทำสื่อวิทยุ

ถ้าพูดถึงจะไม่มีคนฟัง ก็อาจจะไม่มีคนฟังจากวิทยุที่บ้าน รายการวิทยุนี้ ถ้ามีความรู้เรื่องข่าวสารข้อมูล ความรู้ รายการบันเทิงก็ยังคงมีคนฟังอยู่ แต่รูปแบบวิธีการฟังคงต่างไป เช่น อาจโหลดฟังเฉพาะรายการที่สนใจจากอินเทอร์เน็ต ฟังวิทยุออนไลน์ ฟังจากโทรศัพท์มือถือ อาจมีบางกลุ่มที่ไม่บริโภคสื่อใดๆ เลยก็มี บางคนก็ชอบฟังเสียง ไม่ดูทีวีก็มีบางคนสื่อก็ตอบสนองเขา บางคนก็ไม่ตอบสนองเขา เพียงแต่สื่อวิทยุมันเป็นช่องทางที่ง่ายต่อคนทั่วไปที่จะเข้าถึง ถ้าคนที่ไม่ฟังในวันนี้ ใน 10 ปีนี้ เขาเกิดการเปลี่ยน-

แปลงอีก 10 ปีข้างหน้า มันก็จะช่วยทำให้เราเห็นว่า เราจะเลือกรับ
สื่ออย่างไร เรามองว่าเรากำลังพยายามสร้างฐานคนฟังที่เข้าใจและ
รู้จักเลือกรับสื่อจริงๆ

กระบวนการที่ทำให้คนฟังเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันให้ เกิดสื่อดีๆ หรือเกิดการเฝ้าระวังอย่างจริงจัง

พ่อแม่ที่มีความสนใจ และมีโอกาสในปัจจุบันส่วนใหญ่ หากทุกวิถี
ทางในการพัฒนาเด็ก จะเห็นได้ว่าโรงเรียนกวดวิชามีเยอะมาก
และรวย เพราะพ่อแม่สมัยนี้ชอบสร้างเด็ก ถ้าเราตอบสนองตรง
นี้ได้ แต่เราไม่ได้สร้างให้เด็กเก่ง เราสร้างให้เด็กกล้าแสดงออก
สร้างความคิด สร้างให้เด็กรู้สึกของตัวเองมีคุณค่า จากผลที่เกิดขึ้น
เป็นที่น่าชื่นใจว่าที่เอฟเอ็ม 105 มีเด็กเข้าไปเยี่ยมชมสถานีวิทยุ
ทุกวัน เด็กเขาเริ่มรู้สึกว่ามันเป็นคลื่นของเขา แล้วเขากล้าจะโทร
เข้ามาแสดงความคิดเห็น พ่อแม่เสริมความเก่ง เราเพิ่มความดี
เข้าไปให้กับเขา

6 ปีการตอบสนองให้พ่อแม่เห็นว่าอันนี้มีคุณค่า ซึ่งก็จะม
ีโจทย์ต่อว่าคลื่น 105 ไม่มีโฆษณา เราทำเพื่อสร้างกระบวน
การเรียนรู้ การโฆษณาเป็นการสร้างการเรียนรู้ในเชิง
บริโภค ถ้ามีโฆษณาที่ผิดหลักเกณฑ์ของเรา ที่นี้คลื่นจะอยู่ยังไง
ต้องขอทุนกันต่อไปหรืออย่างไร มันก็ต้องทำทั้ง 2 ส่วน องค์กร
ที่มีจิตศรัทธา เห็นคุณค่าในสื่ออย่างเดียวกันกับเรา เขาก็ช่วยกัน
นี่ก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่แค่นั้นมององค์กรก็ส่วนหนึ่ง สิ่งที่เราต้องทำ
คือทำยังไงให้คนฟังมีส่วนร่วมในการมาช่วยกันให้สถานีนี้ยังอยู่

อันนี้เป็นโจทย์ที่ทำให้ท้อแท้ก็ต้องทำ

มีความเป็นไปได้คือ การเป็นคลื่นที่มีรัฐสนับสนุนแต่ไม่ใช่คลื่นของ
รัฐ เพราะทุกวันนี้เป็นของรัฐทั้งหมด แล้วก็ปล่อยสัมปทานเอกชน
เข้ามาทำ แต่เขาควรเข้ามาสนับสนุนส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งต้องให้
กระบวนการภาคประชาชนสนับสนุน เพราะถ้ารัฐสนับสนุน 100
เปอร์เซ็นต์ มันจะสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างไร แต่ถ้าคุณ
คิดว่าดี คุณก็เข้ามาสนับสนุนจะมากน้อยก็แล้วแต่ การมีส่วนร่วม
ไม่ใช่แค่ฟัง แค่อ่านเข้ามา ส่วนร่วมคือคุณคิดว่ามันสำคัญ คุณก็
ต้องรักษามันไว้ วิธีการสนับสนุนมีหลายอย่าง หนึ่งสนับสนุนงบ
ประมาณ สองเข้ามาเป็นอาสาสมัคร มาดูแล ช่วยเหลือ มาจัด
กิจกรรม เพื่อที่มันจะเป็นของคุณและคงอยู่ต่อไป

ตอนนี้ต้องบอกว่าผู้บริโภคสื่อต้องเข้าใจว่าเราจะเลือกรับสื่อเพื่อ
อะไร ของใคร ของเราเอง ของลูก เพื่อเรา เพื่อลูกหรืออะไร ต้อง
มีสติในการรับ แล้วเปรียบเทียบดูว่ามันเหมาะหรือไม่ เอฟเอ็ม
105 เองก็คือกลุ่มผู้บริโภคที่ขึ้นมาทำสื่อ เราเองก็เป็นผู้บริโภค
เป็นคนที่รับสื่อ เราไม่ใช่คนทำสื่อที่ขึ้นมาทำรายการวิทยุ แต่เรา
คือคนที่รับสื่อ เรามองเห็นปัญหา เราทำงานตรงนี้มา แต่ไม่ใช่ชน
สื่อสารมวลชน ทีมที่ทำงานเนี่ย คำก็เป็นคนทำสื่อที่มองเห็น
แนวทางเดียวกันกับเราเข้ามาทำงาน

ไม่ขอแต่จัดให้

แอฟริกาใต้

ได้กำหนดนโยบายและกฎระเบียบ ที่เอื้อต่อการจัดทำรายการวิทยุสำหรับเด็กและเยาวชนภายใต้การสนับสนุนขององค์กร UNICEF และ The South Africa Broadcasting Corporation ซึ่งเป็นองค์กรกระจายเสียงสาธารณะ (Public Broadcaster) ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ผลิตสื่อสำหรับเด็ก เฝาระวังและเป็นสถาบันฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพ และศักยภาพการผลิตรายการสำหรับเด็ก เพื่อเด็กและโดยฝีมือของเด็กเอง <for, with and by children> โดยอาศัยช่องทางการมีส่วนร่วมของเด็กคือวิทยุชุมชนโครงการนาร่องที่ KwaZulu Natal พื้นที่ที่ประสบปัญหาความยากจนและการติดเชื้อเอชไอวีอย่างรุนแรง นอกจากนี้เด็กในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกได้มีเวทีแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางผ่านโครงการ Digital Diaries ของ UNICEF โดยทุกวันจะมีการสัมภาษณ์สดเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เด็กๆ กำลังเผชิญอยู่และปัญหาสังคมอื่นๆ ทั่วโลก อาทิเช่น สงคราม การขาดแคลนแหล่งน้ำสะอาด ภัยพิบัติจากสึนามิ การเลือกตั้งในอิรัก เป็นต้น

คิดหเด็ก ต่างแดน

โคลัมเบีย

คลื่นวิทยุที่ชื่อว่า Caracol Radio เป็นเครือข่ายวิทยุที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในลาตินอเมริกาโดยได้รับการสนับสนุนจาก UNICEF เช่นกัน สถานีดังกล่าวได้คัดเลือกนักเรียนจากทั้งโรงเรียนของรัฐและเอกชน เข้ารับการฝึกฝนทักษะการผลิตสื่อวิทยุ การถ่ายทอดความคิดและสะท้อนปัญหาสิทธิเด็ก

ติมอร์

วิทยุชุมชนของติมอร์เผยแพร่รายการวิทยุสำหรับเด็ก โดยเด็กอายุระหว่าง 10-19 ปี ได้มีโอกาสผลิตแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำเสนอละครวิทยุที่สะท้อนถึงปัญหาเด็ก เช่น กรณีเด็กผู้หญิงถูกบังคับให้แต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย

อินเดีย

English Radio Project ของศูนย์ Centre for Learning Resources เกิดขึ้นจากการสนับสนุนของ Karuna เนื่องจากโรงเรียนของรัฐในอินเดียยังไม่มีมาตรฐานที่เพียงพอ ในการสอนภาษาอังกฤษ เด็กนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้แม้ในรูปประโยคง่ายๆ การจัดรายการวิทยุเริ่มขึ้นด้วยเนื้อหาในรายการที่มุ่งเน้นการพัฒนา เสริมความมั่นใจและเข้าใจภาษาอังกฤษผ่านเกมส์ เพลงและละครสั้น ภายใต้แนวคิดที่ว่า “*ยิ่งเรียนยิ่งสนุก*” โครงการนี้ได้ขยายความร่วมมือสู่สถาบันการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัย จากโรงเรียนของรัฐสู่โรงเรียนเอกชนในการช่วยค้นหาเครื่องมือใหม่ๆ ให้กับโรงเรียน และที่สำคัญทางโครงการได้จัดฝึกอบรมให้กับครูเพื่อใช้เครื่องมือดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กและเยาวชน

เขมร

World Catholic Association for Communication สมาคมคาทอลิกสากลเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันให้เกิดสถานีวิทยุเด็กและเยาวชนในแอฟริกา ลาตินอเมริกาและเอเชีย สถานีเด็กและเยาวชน “*I Need You*” กลางกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา พื้นที่ทางความคิดที่เยาวชนคนไฟแรงสามารถถกเถียงปัญหาของพวกเขา ประเด็นปัญหาความรักและความสัมพันธ์ เด็กๆ สามารถถกคลื่นแห่งนี้ได้ทุกวันจันทร์และอังคาร เนื่องจากเด็กและเยาวชนเผชิญหน้ากับปัญหาดังกล่าว ประกอบกับการขาดการศึกษาและการแก้ปัญหาในเชิงจิตวิทยา อย่างน้อย 30 สายต่อวัน ที่พวกเขาสามารถเสนอทางออกใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน และบ่อยครั้งที่พระโทรศัพท์เข้ามา เพื่อให้คำปรึกษาเด็กๆ ระหว่างรายการ

บทบาทสื่อวิทยุกระจายเสียง ต่อเด็กและเยาวชน

รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี
ประธานชมรมวิทยุเพื่อเด็กและครอบครัว

ท่ามกลางกระแสของสื่อที่มากมายหลากหลายทุกวันนี้ สื่อวิทยุกระจายเสียงกำลังจะถูกกลืน เหมือนสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้คนสนใจน้อยลงอย่างมาก จากรายงานวิจัยหลายๆ ฉบับทั้งในและต่างประเทศ ยืนยันค่อนข้างจะเป็นไปแนวทางเดียวกันว่า สื่อที่มีทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว มีเสียงประกอบและแสดงข้อความด้วย ค่อนข้างจะได้รับความสนใจมากกว่าหลายเท่า และสื่อที่กำลังมาแรงแซงโค้งคือ สื่อผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ดี สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่รองจากสื่อหนังสือพิมพ์ และเป็นสื่อที่มีอิทธิพลทางการสร้างจินตนาการ และการชักจูงใจอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยเสียงเป็นสื่อ วิทยุกระจายเสียงมีบทบาทอย่างมากในการปลุกเร้าให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ร่วมและเชื่อฟังผู้ที่กำลังพูดขณะออกอากาศ สารสำคัญอยู่ที่เนื้อหา น้ำเสียงและลีลาการพูด สามารถสะกดให้ผู้ฟัง ยุติการกระทำอย่างอื่น หันมาฟังวิทยุอย่างตั้งอกตั้งใจได้

ในอดีตที่ผ่านมา วิทยุกระจายเสียงได้นำมาใช้เพื่อการศึกษาของเด็ก เช่น วิทยุโรงเรียน เป็นต้น รูปแบบของวิทยุโรงเรียนก็เป็นการจัดรายการตามหลักสูตรที่ถูกกำหนดขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษา เนื้อหาวิชาบางส่วนจะจัดเป็นรายการวิทยุตามวิชาต่างๆ โดยมีคู่มือการเรียนคู่มือสำหรับครูที่เลี้ยง ซึ่งอยู่ในโรงเรียนนั้น เรียกการจัดรายการเช่นนี้ว่า Formal Educational Program

ต่อมาการจัดรายการเพื่อการศึกษา ก็มีการพัฒนาให้เป็นรายการประเภทตามใจผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น รายการภาษาอังกฤษสำหรับแท็กซี่ กลุ่มคนที่มองอาชีพใหม่ หรือคนที่ทำงานกับชาวต่างชาติ เป็นต้น คือเป็นการจัดรายการตามกลุ่มสนใจ อาจจะมีคู่มือประกอบการฟัง รายการประเภทนี้เรียกว่า Non-formal Educational Program

ประเภทสุดท้ายของการจัดรายการเพื่อการศึกษา คือเป็นการจัดรายการวิทยุที่มุ่งให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ไม่จำกัดเฉพาะวิชาใดวิชาหนึ่ง ไม่เฉพาะเจาะจงว่าผู้ฟังเป็นคนกลุ่มใด เรียกรายการประเภทนี้ว่า Informal Educational Program หรือภาษาไทยจะใช้คำว่า “รายการวิทยุเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย” หรือบางท่านให้คำนิยามรายการประเภทนี้ว่า “รายการวิทยุเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต” ซึ่งก็แล้วแต่มุมมองหรือแนวคิดของนักวิชาการแต่ละคน

อย่างไรก็ดี รายการศึกษาในสองประเภทแรก ในปัจจุบันก็กำลังจะเลือนหายไปจากวิทยุกระจายเสียง แม้แต่รายการวิทยุสำหรับ

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อ "เย็น"
 ที่ผู้รับข่าวสารจะซึมซับ
 ข่าวสารเข้าไปในสมอง
 ได้ง่าย แต่สื่อวิทยุเป็น
 สื่อ "ร้อน" ที่สมองต้อง
 ทำงานมาก ต้องคิดตาม

เด็กและครอบครัวก็มีน้อยลง จนแทบจะเรียกได้ว่าหายไปจากหน้าปัทม์วิทยุ แต่ไปเน้นที่รายการในสื่อโทรทัศน์แทน ทั้งๆ ที่การลงทุนผลิตสื่อโทรทัศน์จะสูงกว่าการลงทุนในสื่อวิทยุมากกว่าหลายเท่า มีหน้าจายังเป็นสื่อที่ผู้รับสื่อมักจะรับอย่างเดียว ไม่ได้ฝึกสมองให้คิดเท่าที่ควร นอกจากใช้จดจำภาพที่เห็นเท่านั้น มีงานวิจัยหลายโครงการและแนวคิดทฤษฎีที่ยังไม่ล้าสมัย ยืนยันว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อ "เย็น" ที่ผู้รับข่าวสารจะซึมซับข่าวสารเข้าไปในสมองได้ง่าย แต่สื่อวิทยุเป็นสื่อ "ร้อน" ที่สมองต้องทำงาน

มาก ต้องคิดตาม เพราะฉะนั้นการจูงใจ การโน้มน้าวจิตใจ การหาเหตุผลมาอ้างอิง ในสื่อวิทยุจำเป็นต้องใช้ความพยายามของผู้จัดรายการอย่างมาก เพราะอาจต้องใช้คำพูดเป็น "พันคำ" ถึงจะทำให้มองเห็นภาพๆ หนึ่งหรือเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดได้ ซึ่งนั่นหมายความว่า สื่อวิทยุจึงเหมาะสมในการฝึกคนฟัง ให้รู้จักใช้สมองคิดตาม แต่สังเกตได้ว่า คนที่ซีเกียจคิด ไม่ชอบใช้สมอง จะฟังวิทยุเพื่อความบันเทิงทางหูเท่านั้น ในขณะที่เรื่องราวที่มีสาระประโยชน์จะไม่ชอบฟัง ทั้งๆ ที่ประโยชน์ของการฟังทางวิทยุช่วยกระตุ้นสมองให้ทำงานได้ดี โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนหรือผู้สูงอายุที่หลงลืมอะไรได้ง่ายๆ จะปลูกฝังความคิดอะไร ก็สามารถทำให้สมองได้ทำงานได้ดีขึ้น

บทบาทของผู้จัดรายการวิทยุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีเทคนิค มีวิธีการเสนอรายการอย่างแนบเนียน เพื่อให้ผู้ฟังต้องคิดตาม หรือกระตุ้นให้คิด ผู้จัดรายการจำเป็นต้องเล่าเรียนฝึกฝนการนำเสนอรายการให้น่าสนใจ ฝึกการพูดที่มีทั้งภาษาลีลา น้ำเสียงที่โน้มน้าวจิตใจได้ดี และสิ่งสำคัญต้องมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ และใช้ได้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นการให้ความรู้ตลอดชีวิต

ในปัจจุบัน นักจัดรายการเพลงหรือรายการพูดคุยสำหรับเยาวชนค่อนข้างจะเป็นปัญหาอยู่มาก ในเรื่องการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง ทั้งการออกเสียงของการใช้ภาษาไทยที่มีหลักมีเกณฑ์ ผู้จัดรายการบางคน ขาดจริยธรรมที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินรายการที่ดี มักจะใช้วาจาและน้ำเสียงที่ไม่สุภาพ สองแง่สองง่าม หมิ่นต่อการประพาศติพิตศีลธรรม เรื่องราวที่น่าเสนาบบางครั้งจะเน้นสิ่งที่อาจจะจูงให้เยาวชนคิดตามไปในทางที่ผิดได้ แทนที่จะกระตุ้นให้หยุดคิด หรือให้ความรู้เพิ่มเติม ซึ่งผู้ฟังที่เป็นเยาวชนเอง อาจขาดประสบการณ์ ความรู้ไม่พอ และขาดการยั้งคิด ส่วนใหญ่มักจะหลงใหลในน้ำเสียง และลีลาของผู้จัดรายการมากกว่า

ดังนั้น สิ่งที่เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งในการจัดรายการสำหรับวัยรุ่นในปัจจุบันคือ ผู้จัดรายการขาดความรู้ทางด้านจิตวิทยาเด็กและเยาวชนอย่างมาก ยิ่งเป็นรายการสำหรับเด็กเล็ก ผู้จัดรายการบางคนมักจะทำตัวเป็นผู้ใหญ่สอนเด็กตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้เด็กเบื่อไม่ยอมฟัง ผู้จัดรายการควรจะทำตัวเป็นเพื่อนเด็ก และฟังในสิ่งที่เด็กพูดให้มากๆ ผู้จัดอาจใช้วิธีสอดแทรกความรู้และประสบการณ์ที่เด็กๆ ยังไม่มีว่า เขาควรจะทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรได้บ้าง โดยวิธีพูดชื่นชมความคิดของเขา การแสดงของเขา แต่พูดแนะเขาเหมือนเพื่อน พี่ที่เขารัก หรือคุณครูที่เขา

ชื่นชม ซึ่งวิธีการเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง แต่ยังมีวิธีการอื่นๆ อีกหลายอย่าง ที่ผู้จัดรายการควรศึกษาจิตวิทยาการสื่อสารกับเด็กให้มาก

อย่างไรก็ตาม วันนี้เราได้คลื่นวิทยุกระจายเสียงสำหรับเด็กมาแล้วหนึ่งคลื่นคือ คลื่น FM 105.0 MHz. ของกรมประชาสัมพันธ์ โดยการสนับสนุนจากกองทุนสสส. แต่การมีคลื่นวิทยุเพียงคลื่นเดียวคงไม่เพียงพอ ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีทั่วประเทศ เพราะเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไม่ได้มีเฉพาะในกรุงเทพฯ และปริมณฑลเท่านั้น

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างเด็กและเยาวชนเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้ใหญ่ในวันนี้ อันที่จริงเรื่องนี้ คงต้องการการสนับสนุนเชิงนโยบายอย่างจริงจังและจริงจังจากภาครัฐ และคณะกรรมการที่ดูแลการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

การกระจายเสียงเพื่อเด็กและ เยาวชน...คำถามและข้อท้าทาย

สุเทพ วิไลเลิศ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา (คปส.)

การกระจายเสียง (Broadcast) นั้นได้รวมเอาความหมายของการออกอากาศรายการวิทยุกระจายเสียงและการแพร่ภาพทางโทรทัศน์เข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นเมื่อก้าวถึงการกระจายเสียงเพื่อเด็กและเยาวชนจึงเป็นการประกอบกิจการที่ดำเนินไปเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนทั้งในทางตรงและทางอ้อม

เรื่องการกระจายเสียงเพื่อเด็กและเยาวชนในประเทศไทย นั้น มีหลายฝ่ายทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ให้ความสนใจการพัฒนาในหลากหลายประเด็น แต่เท่าที่ผู้เขียนพอมีความเข้าใจอาจแบ่งได้เป็นสองด้าน คือ การส่งเสริมสื่อเพื่อเด็กเยาวชนให้มีมากขึ้น และการปกป้องเด็กเยาวชนไม่ให้ได้รับผลกระทบจากสื่ออย่างไม่เหมาะสม แต่ประเด็นที่มีความสำคัญและถูกพูดถึงกันมากคือ การเพิ่มเนื้อหารายการที่เหมาะสมให้แก่เด็กเยาวชนทั้งในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งจะนำมาเป็นประเด็นหลักในการพิจารณา เพราะปัจจุบันเด็กเยาวชนเข้าถึงสื่อได้ง่ายขึ้นและการใช้สื่อเป็นไปอย่างกว้างขวาง ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

เดิมการเพิ่มพื้นที่สื่อสำหรับเด็กเยาวชนในรายการวิทยุและโทรทัศน์ มุ่งเน้นไปที่การผลักดันให้มีการขยายสัดส่วนเนื้อหารายการให้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะช่องวิทยุและโทรทัศน์ที่ออกอากาศเป็นการทั่วไป ซึ่งรัฐเป็นเจ้าของและให้สัมปทานแก่เอกชนดำเนินการ บางส่วน และในภายหลังได้มีข้อเสนอเรื่องการจัดตั้งช่องเฉพาะสำหรับเด็กเยาวชนขึ้นพร้อมการศึกษาเตรียมการ โดยจะต้องเผชิญกับข้อจำกัดในเรื่องการจัดสรรความถี่ จากปัญหาการจัดตั้งองค์กรอิสระ

ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองก็นำมาซึ่งโอกาส ผลักดันให้มีการยึดคืนคลื่นความถี่จากเอกชน มาจัดทำช่องทีวี สาธารณะและเรียกเก็บรายได้จากภาษีสรรพสามิตบางส่วนมา เป็นทุนในการดำเนินการ ความมุ่งมั่นในการขยายพื้นที่รายการ โทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กเยาวชน จึงถูกจับจ้องไปที่ช่อง โทรทัศน์สาธารณะที่เกิดใหม่ ขณะเดียวกันก็ได้มีความพยายามที่ จะผลักดันให้เกิดมีสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อเด็ก เยาวชน และ ครอบครัวตามมา

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเรื่องช่องทางในการสื่อ “สาร” เพื่อ ประโยชน์สาธารณะที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เยาว์แล้ว การคาด-หวังให้มีสถานีหรือช่องเป็นการเฉพาะ และดำเนินการโดยไม่แสวง หาผลกำไร อาจเป็นสิ่งที่ต้องทบทวนใหม่เมื่อพิจารณาจากความ เปลี่ยนแปลงในหลายด้าน

ป ระการที่หนึ่ง
การมีสถานีหรือช่องเฉพาะสำหรับเด็กเยาวชน ในพื้นที่สาธารณะ เป็นเป้าหมายที่แท้จริงหรือไม่ เพราะหากมองข้ามอุปสรรคในเรื่องการเป็นเจ้าของช่องทาง เพราะยังไม่มีกลไกใดของรัฐมีอำนาจในการจัดสรรคลื่นความถี่ แล้วความพร้อมที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ช่องสาธารณะดังกล่าว ดำรงคงอยู่ต่อไปได้หลังจากจัดตั้ง ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อน ไปกว่ากัน

กล่าวคือ ความพร้อมและความต้องการที่มาจากสาธารณะอัน จะนำมาซึ่งความอยู่รอดของสถานีโดยตรง การพัฒนาและขยาย องค์ความรู้ในการผลิตสื่อเพื่อเด็กเยาวชนให้มีความน่าสนใจหรือ ดึงดูดผู้เยาว์เหล่านั้น เพราะหากเรามีช่องมีเนื้อหารายการที่คิด ว่าดีที่สุดสำหรับเด็กแล้วแต่ไม่มีเด็กเยาวชนเป็นผู้ชม ก็อาจไม่ ต่างจากโฆษณาชวนเชื่ออีกชนิดหนึ่ง ดังนั้นการสร้างผู้ผลิตรายการ ใหม่จึงมีความสำคัญในกรณีนี้ ซึ่งต้องหมายรวมไปถึงการสร้างให้ เยาวชนมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น จากมุมมองของเขาได้โดยอิสระ

ซึ่งในประเด็นเรื่องเกณฑ์ชี้วัดรายการสำหรับเด็กเยาวชนนี้ ผู้เขียน เห็นว่ายิ่งก้าวไปได้ไม่ไกลนัก เพราะปัญหาที่ยังสะท้อนกลับไป กลับมาโดยยังไม่มีข้อสรุป คือ รายการลักษณะใดคือรายการที่ เหมาะสมสำหรับเด็กเยาวชน ดูได้จากกรณีการขึ้นสัญลักษณ์ แสดงเรทหน้าจอโทรทัศน์ในขณะนี้ คนทั่วไปก็ยังตั้งคำถามถึง ความถูกต้องของการจัดเรท

การพิจารณาได้ว่ารายการใด เป็นรายการสำหรับเด็ก เยาวชนถือเป็นความรู้สำคัญ เพราะหากแยกแยะออกจาก รายการทั่วไปไม่ได้ การมี สถานีก็ไม่มีความหมาย แต่อย่างใด

เพราะดูเหมือนผู้ผลิตรายการและสถานียังขาดความเข้าใจจึงยัง มีการระบุเรทไม่ตรงกับเนื้อหาที่ปรากฏ อีกทั้งยังแพร่ภาพในช่วง เวลาที่กำหนดว่าเป็นช่วงเวลาของเด็กเยาวชน และไม่อาจคาดหวังให้ผู้ปกครองมีส่วนช่วยกลั่นกรองเนื้อหาให้บุตรหลานตาม เจตนารมณ์ของการนำเครื่องมือนี้มาใช้ได้ อย่างไรก็ตามการพิ- จารณาได้ว่ารายการใดเป็นรายการสำหรับเด็กเยาวชน ถือเป็น ความรู้สำคัญ เพราะหากแยกแยะออกจากรายการทั่วไปไม่ได้ การมีสถานีก็ไม่มี ความหมายแต่อย่างใด

อีกทั้งหากย้อนมาดูในเรื่องความต้องการด้านเนื้อหา การมุ่งให้มีช่องทางสื่อหนึ่งเดียวก็อาจเป็นข้อจำกัดในตัวเอง เพราะเป็นไปได้ว่าพื้นที่ในช่วงเวลาหนึ่งๆ จะเพียงพอต่อความต้องการของเด็กเยาวชนหากมีความต้องการรับชมในช่วงเวลาเดียวกัน

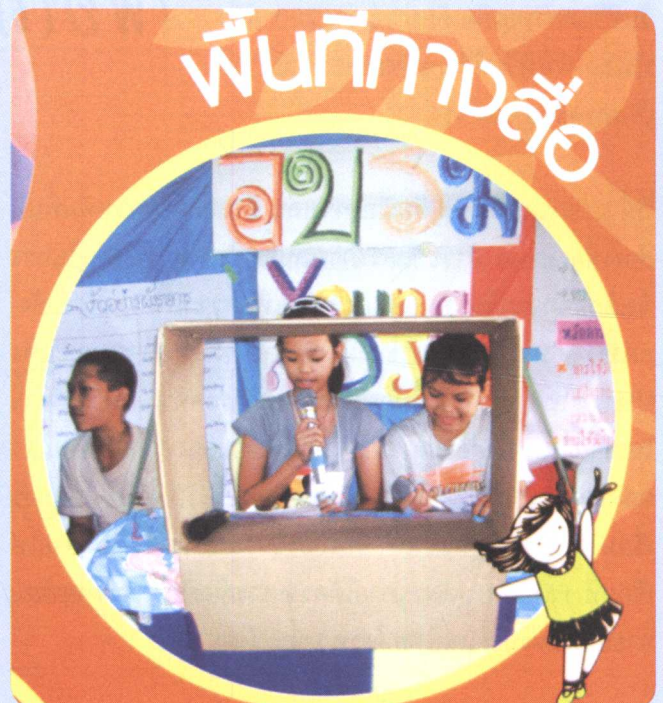
ดังนั้นการผลักดันให้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ซึ่งมีหน้าที่สื่อสารกับสาธารณะที่ดำเนินการ ทั้งในลักษณะที่เป็นบริการสาธารณะที่ไม่แสวงหากำไร และการประกอบการทางธุรกิจที่มีเป้าหมายแสวงหากำไรในเชิงพาณิชย์ อยู่ภายใต้กติกาที่ต้องคำนึงถึงผู้ชมที่ยังอยู่ในวัยเยาว์ โดยต้องจัดให้มีสัดส่วนรายการสำหรับเด็กเยาวชนเป็นการเฉพาะ ก็จะมีส่วนช่วยกระจายเนื้อหาที่เหมาะสมไปให้ถึงเด็กเยาวชนกลุ่มต่างๆ

ประการที่สอง
 หากเราตั้งหลักที่ยุทธศาสตร์เดิมคือการเพิ่มพื้นที่รายการของเด็กเยาวชนในทุกช่องทางโดยเฉพาะพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์และเอื้อต่อเป้าหมายดังกล่าวก็คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อการผูกขาดความเป็นเจ้าของสื่อของรัฐ เพราะในขณะนี้ประเทศไทยมีสถานีวิทยุที่ประกอบการอยู่เดิม 524 แห่ง สถานีโทรทัศน์ที่เป็นฟรีทีวีอีก 6 ช่อง

ส่วนสื่อใหม่ที่ทยอยเกิดขึ้นระหว่างหลายปีที่ผ่านมาคือ สถานีวิทยุกระแสวิงขนาดเล็กมากกว่า 6,000 สถานี ทั้งในส่วนที่เป็นวิทยุชุมชนและวิทยุธุรกิจท้องถิ่น เคเบิลทีวีอีกเกือบ 1,000 แห่งทั่วประเทศ รวมถึงการเกิดขึ้นของช่องทีวีดาวเทียมอีกเกือบ 100 แห่ง ที่จะเกิดขึ้นครบในช่วงเวลาไม่นานหลังจากนี้

ปัจจัยที่เอื้ออย่างมากคือระเบียบการออกใบอนุญาตชั่วคราวให้แก่วิทยุชุมชนและเคเบิลทีวี ได้กำหนดให้มีการสนับสนุนให้การออกอากาศต้องมีรายการข่าวสารและเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยเฉพาะการกำหนดให้เคเบิลทีวีต้องจัดช่องสำหรับสาธารณะไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งตอบสนองและท้าทายต่อวิถีคิดวิธีแรก คำถามสำคัญจึงอยู่ที่ว่า ขณะนี้มีช่องทางสื่อสารมากมายแต่เรามีความพร้อมเท่าใดในการนำ 'สาร' ที่เราจะสื่อเพื่อเด็กเยาวชนมานำเสนอ ซึ่งก็เป็นคำถามที่ต้องย้อนทบทวนทิศทางที่ก้าวมา

การคิดเรื่องการกระจายเสียงสาธารณะเพื่อเด็กเยาวชนก็นับเป็นหนทางหนึ่ง ที่จะช่วยให้เด็กของเราเติบโตมาอย่างมีคุณภาพ มีความรู้ที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยจิตใจที่มั่นคง และเราอาจต้องใคร่ครวญถึงแนวทางสำคัญที่จะเป็นมรรคผลแก่เด็กเยาวชนโดยเร็ว

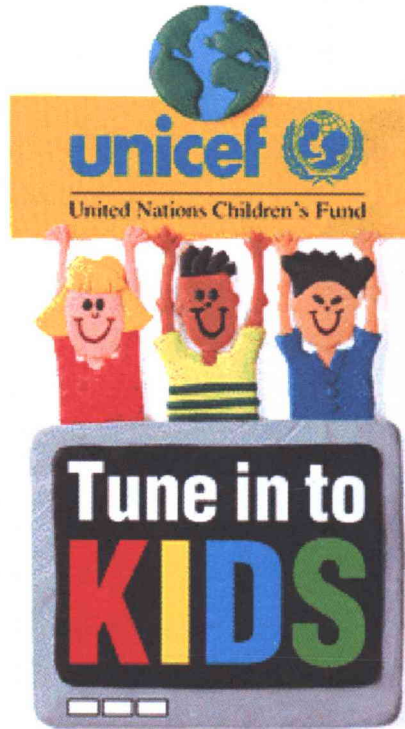
ว้

นโทรทัศน์และวิทยุเพื่อเด็ก
สากล (International Chil-
dren’s Day of Broadcas-
ting – ICDB)

ได้ริเริ่มใน พ.ศ. 2534 โดยองค์การยูนิเซฟ
และคณะกรรมการระหว่างประเทศของ
วิทยาลัยโทรทัศน์และศาสตร์แห่งชาติ (Inter-
national Academy of Television Arts
and Science) โดยจัดขึ้นทุกปี

ซึ่งวัน ICDB ปีนี้ตรงกับวันอาทิตย์ที่ 25
เมษายน 2553 และจะเป็นวันเฉลิมฉลอง
ประจำปีที่มีจุดหมาย เพื่อกระตุ้น ส่งเสริม
และสนับสนุนให้เด็กๆ ทั่วทุกมุมโลก จาก
ประเทศต่างๆ มาเป็นผู้สื่อข่าวด้วยตัวเอง
ทั้งการผลิต การถ่ายทำ การบันทึกเทป
รวมถึง การรายงานข่าว หรือข้อมูล ที่พวกเขา
ต้องการด้วยตัวของเขาเอง ให้ทั่วทั้งโลก
ได้ยิน ได้ฟัง และได้รับรู้ โดยเฉพาะผู้ใหญ่
และผู้บริหารของประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมี
สื่อมวลชน ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ เข้าร่วม
วันทีวีและวิทยุเพื่อเด็กมากกว่า 200 ราย
ทั่วโลก ทำให้วันทีวีและวิทยุเพื่อเด็กมีความ
เป็นสากลอย่างแท้จริง

ปีนี้ ICDB มุ่งเน้นประเด็นเรื่องการเล่น ซึ่งนอกจากการเพิ่มพื้นที่
สื่อสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว การเล่นจะเป็นกลวิธีที่สำคัญในการ
ดึงเด็กออกจากสื่อร้าย จากการเล็งเห็นความสำคัญของวันดังกล่าว
ทางองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่ง
ประเทศไทย (สสท) จะให้การสนับสนุนการจัดทำเนื้อหาดังกล่าว
ในรายการแบ่งปันปันรัก นอกจากนี้ยังเชื่อมช่องทางการเชื่อมโยง
ออกอากาศสดทั่วประเทศ ผ่านคลื่น AM. 819 MHz โดยการ
เชื่อม link สัญญาณจาก FM.105 ในช่วงเช้าและบ่าย ย้ายไป
เชื่อมที่ FM.92.0 MHz ภายใต้ความร่วมมือกับสถานีวิทยุกระจาย
เสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) และ UNICEF

วันโทรทัศน์ และวิทยุ เพื่อเด็กสากล

ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 จะจัด
ทำสปอตบรรณคดีและเผยแพร่ในรายการ
เด็กต่างๆ เป็นตัวอักษรวิ่ง สก๊อปรายงานใน
ข่าวผู้เยาว์ และเปิดโอกาสให้เด็กๆ เข้ามา
เยี่ยมชมสถานีได้ และ Clip สั้นๆ ให้เด็ก
และดาราเด็ก ออกมาพูดถึงสิทธิเรื่องการ
เล่นที่เด็กๆ อยากได้ส่วนรายการซูเปอร์จิว
จะจัดทำเนื้อหาในรายการหัวใจโลกกัน
จำนวน 2 ตอน

สำหรับสถานีคลื่นวิทยุไทยเพื่อเด็กและ
ครอบครัว FM.105 จะเปิดสปอตและ Jingle
ต้นรายการเพื่อรณรงค์ประเด็นดังกล่าวใน
ทุกๆ ชั่วโมง มีการผลิตสารคดีเสียง 50 ตอน
เพื่อเป็นคลิปเสียงส่งต่อให้เครือข่ายวิทยุที่
link สัญญาณจาก FM. 105 MHz นำไป
ออกอากาศได้ เน้นเนื้อหาเรื่องประโยชน์ใน
การเล่นของเด็กในรายการ “พ่อแม่มือใหม่
หัวใจเกินร้อย” อีกทั้งจะเริ่มออกอากาศ
รณรงค์เรื่องสิทธิการเล่นตั้งแต่วันที่ 15 ก.พ.
จนถึงสิ้นเดือนมีนาคม

และที่สำคัญงานนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ (สสส.) จะเริ่มเปิดตัว Brand Guarantee “หัวใจที่”
ซึ่งเป็นสัญลักษณ์รับรองว่า รายการเด็กนี้ดี เพื่อนำไปใช้ในการ
ส่งเสริมการให้มาตรฐานแก่ การ์ตูน / รายการทีวี / หนังสือ /
วิทยุ และสื่อต่างๆ ว่าเป็นพื้นที่ที่ดีสำหรับเด็กเยาวชน ซึ่งจะออก
รับรองรายการเด็กเยาวชนตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมเป็นต้นไป

สมัครสมาชิกเพื่อ

เติบโต งอกงามไปพร้อมกับเรา...

ชื่อ นามสกุล อายุ ปี

ที่อยู่สำหรับส่งจดสาร

.....

.....

.....

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อสะดวก..... โทรสาร.....

อีเมลล์

เล่มที่

กรุณาส่ง

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.)

979/62 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ ชั้น 23

ถนนพหลโยธิน สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400

(สมัครสมาชิกจัดส่งสารแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.))

วิทย์ เพื่อเด็ก

แทรกคลื่นเล็กๆ

และเยาวชน

เพื่อ
เด็กไทย

ที่จะเติบโต

ใน
อนาคต

สนับสนุนโดย

แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน (สสย.)

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)